

SMLO

SMILK A

revue pro
duchovní
život.

Ročník IV. / 1944. / Číslo 5.

REDAKTOR: *prof. Dr. Inocent Müller, OP.*

SPOLUREDAKTOR: *P. Aquinas M. Gabura, OP.*

SPOLUPRACOVNÍCI: *Univ. prof. P. Mag. Réginald Garrigou-Lagrange, OP, Rím; univ. prof. Dr. P. Mag Gašpar Friethoff, OP, Amsterdam; Dr. P. Mag Metod Habáň, OP; prof. teol. P. Emilián Soukup, OP; univ. prof. Dr. Jozef Búda; univ. prof. MUDr. Jozef Babor; univ. prof. MUDr. Alojz J. Chura; Dr. Pavol Beňuška; prof. Dr. Max. Chladný Hanoš; prof. Dr. Anton Šurjanský; Dr. Ján Mastylak, CSSR; prof. Ján Haranta; prof. Juraj Kohút.*

Redakcia a administrácia: Trenčín, Námestie sv. Anny 1.
Telefon Trenčín 2416.

Časopis vychádza prvého každého mesiaca okrem prázdnin. Závierka čísla do 5. v mesiaci. Predplatné na rok 45.— Ks. Bohoslovci a študenti 25 Ks. Pre Maďarsko 8 Pengő. Číslo šeku revue Smer 6181.

O B S A H :

CESTY.	Strana:
<i>Dr. Inocent Müller, OP:</i> Spojenie duše s najsvätejšou Trojicou	193.
<i>Léonce de Grandmaison, SJ:</i> Skutky bohopocty	196.
<i>Dr. Štefan Dubravec:</i> Prečo celé Iudské pokolenie pochádza od Adama a Evy?	202.
<i>Félix Záhorec, SJ:</i> Mária, Cirkev, duša	206.
<i>Dr. Jozef Ligoš:</i> Kresťanská dokonalosť ako organický celok	216.
<i>Univ. prof. Dr. J. F. Babor:</i> O transformizme ústrojencov	225.
DO VÝŠAV	231.
ZIVOT	235.
LITERATÚRA	238

Spojenie duše s najsvätejšou Trojicou.

Dr. Inocent Müller, OP.

Milostou posväcujúcou prichádzame do najužšieho styku s najsvätejšou Trojicou. Je to skutočnosť, ktorú ľudským rozumom nevieme pochopiť. Iba zjavenie božie dosvedčuje, že sme skutočnými chrámami Boha trojjediného. Mystici a bohovedci hľadali prirovnania, ktorými — hoci len analogicky a nedokonale — usilovali sa sprístupniť nášmu rozumu predstavu spojenia duše s najsvätejšou Trojicou, ktorá skrze posväcujúcu milosť prebýva v duši. No aj tieto prirovnania sú iba nedokonalý tieň skutočnosti, preto duchovný nadprirodzený život tu na zemi ostane životom v temnotách tajomstiev.

Niektorí cirkevní Otcovia so svätým Augustínom vravia: Spojenie duše s Bohom sa podobá spojeniu duše s telom. Ako duša je život tela, tak Boh je život duše: *Sicut vita corporis anima, sic vita animae Deus*. Pravda, sú to iba nedokonalé prirovnania; no jednako pomáhajú nám aspoň nedokonale a zďaleka priblížiť sa k skutočnosti a k pravde. Lebo spojenie medzi telom a dušou je *podstatné*, výsledok tohto spojenia je jedna jediná prirodzenosť, len jedna osoba. Kým v spojení duše s Bohom my nič nestrácame, ostáva nám naša prirodzenosť aj naša osobnosť, ostávame od Božstva bytnostne odlišní. A na druhej strane, ako duša dáva telu život ako jeho tvar, podobne aj Boh, hoci nie je tvarom duše, dáva jej nadprirodzený život, nie svoj vlastný život, ale život *skutočne a formálne* podobný svojmu životu. A tento život uskutočňuje veľmi úzke a dôverné spojenie

medzi dušou a Bohom. Pravda, tento nový vzťah Boha k duši Bohu nič nepridáva ani neuberá, ale dušu zdokonaľuje a obožuje. Preto Duch svätý je *účinná a vzorná* príčina nášho posvätenia a nie príčina tvarová.

Iní zasa pokúšajú sa ozrejmiť si túto pravdu porovnávaním spojenia duše s Bohom s hypostatickým spojením. Pravda, aj pri tomto porovnaní je podstatný rozdiel. Veď hypostatické spojenie je *podstatné a osobné*, lebo ľudská a božská prirodzenosť, hoci sú úplne odlišné, v Kristu Ježišovi tvoria iba jednu osobu. Kým v spojení duše s Bohom skrze milosť posväcujúcu naša osobnosť ostáva podstatne odlišná od božej osobnosti, sme spojení s Bohom prípadkovo; preto scholastici vravia, že posväcujúcou milosťou zúčastňujeme sa na božom živote prípadkovo. Hoci je to spojenie prípadkové, jednako — vraví kardinál Mercier — je to pripojenie podstaty k podstate (bez akéhokoľvek prirodzeného prípadkového prostredníctva), ktorým prichádzame do priameho styku s Bohom, asi tak ako železo v ohni, ktorý ho preniká. Slovom, hypostatické spojenie tvorí Bohočloveka, spojenie skrze posväcujúcu milosť tvorí ľudí *Bohu podobných, obožených*. A ako všetky úkony Ježiša Krista boli božsko-ľudské čiže teandrické, podobne všetky skutky človeka v posväcujúcej milosti sú *obožené*, mohli by sme hádam povedať, že ľudsko-božské, vykonané nami a súčasne aj Bohom a preto záslužné pre večný život, ktorý nie je ničím iným ako bezprostredným spojením s božstvom. Preto P. de Smedt vraví, že hypostatické spojenie je vzorom nášho spojenia s Bohom skrze posväcujúcu milosť.

Toto spojenie duše s Bohom nie je čiste *morálne*, lebo ako pripomínajú bohovedci, je tam aj fyzický prvok, preto ho nazvali *fyzicko-morálnym*. Božská prirodzenosť zvláštnym pútom je skutočne spojená s podstatou duše, tak-

že duša spravodlivého kresťana je ozajstnou majiteľkou božej prirodzeosti, je obožená, je božsky dokonalá, božsky krásna; a toto všetko nekonečne prevyšuje každú jestvujúcu a vôbec možnú a mysliteľnú dokonalosť a krásu v prirodzenom poriadku.

Na ten istý záver prídeme aj teologickou úvahou. Vyvolení v nebi uvidia Boha s tváre na tvár, bez prostredníka, lebo — ako učí svätý Tomáš Akvinský — „*vo videní, v ktorom uvidíme Boha v bytnosti, sama božia bytnosť bude ako by tvarom rozumu, ktorým bude rozumieť*“.¹ Teda medzi Bohom a vyvolenými bude naozaj spojenie skutočné, ktoré môžeme nazvať *fyzickým*, lebo vyvolení budú môcť vidieť Boha iba tak, keď ich duchu bude prítomný svojou bytnosťou, a milovať ho budú môcť tiež iba vtedy, keď bude spojený s ich vôľou ako predmet lásky a milovania, veď „*láska väčšmi sjednocuje ako poznanie*“.² Nuž a posväcujúca milosť nie je nič inšie ako „*začiatok slávy v nás*“³, lebo sú toho istého rodu. Preto spojenie duše s Bohom prostredníctvom posväcujúcej milosti tu na svete je v základe toho istého druhu, ako budúce spojenie v sláve nebeskej; je skutočné, a v určitom slova smysle fyzické, tak ako spojenie v nebi. P. Froget, OP, len majstrovsky shrňa náuku Anjelského učiteľa, keď píše: Boh je teda skutočne, fyzicky a podstatne prítomný v duši kresťana, ktorý je v posväcujúcej milosti. No nie je to akákoľvek prítomnosť, ale skutočné vlastnenie Boha, spojené so začiatčnou slasťou.

A keď rozoberáme povahu posväcujúcej milosti môžeme sa presvedčiť o tom istom. Lebo podľa náuky sv. Tomáša Akvinského „*skrze posväcujúcu milosť rozumový tvor nezdokonaluje sa len na to, aby slobodne užíval sám*

¹ *Suma teol.*, Doplnok, ot. 92, čl. 1 k 8.

² *Suma teol.* I—II, ot. 28, čl. 1 k 3.

³ *Suma teol.* II—II, ot. 24, čl. 3 k 2.

stvorený dar, lež aby používal samé božské osoby".⁴ K slovám Anjelského učiteľa dodávajú niektorí vykladači, že kto sa chce radovať z nejakej veci, musí ju mať alebo musí byť v jej prítomnosti. Kto sa teda teší z Ducha svätého, musí ho mať, tak ako musí mať stvorený dar, ktorý ho s Duchom svätým spojuje. Z toho potom bohovedci vyvodzujú, že ako prítomnosť stvoreného daru je *skutočná a fyzická*, podobne aj prítomnosť Ducha svätého.

Zjavené učenie ako aj porovnávanie cirkevných Otcov nás teda oprávňujú uzatvárať, že spojenie duše s Bohom prostredníctvom posväcujúcej milosti nie je iba morálne, hoci vo vlastnom slova smysle nie je ani podstatné, ale je natoľko skutočné, že ho môžeme pomenovať *fyzicko-morálnym*. Toto spojenie ostane pre nás zahalené, ostane tajomstvom. Toto spojenie môže *rásť* v tom smysle, že tým lepšie a účelnejšie využívame jeho účinky, čím hlbšie žijeme z viery a čím sme poslušnejší Duchu svätému. Vidieť to v živote horlivých duší, ktoré bažia po spojení s Bohom a ktoré denne rastú v ctnostiach a v poslušnosti vnuknutiam Ducha svätého.

Skutky bohopocty.

Léonce de Grandmaison, SJ.

Po predchádzajúcich úvahách možno sa už lepšie rozhliadnuť po krásnom poli skutkov pobožnosti. Zhruba rozdeľujeme ich na dva druhy: skutky bohopocty a skutky telesného a duševného milosrdenstva. K prvým nás povzbudzuje láska k Bohu a vzťahujú sa teda na prvý príkaz; druhé zasa predpisuje láska k bližnému a vzťahujú sa na druhý príkaz, ktorý však je „*podobný prvému*“.

⁴ *Suma teol.* I, ot. 43, čl. 3 k 1.

Stredovek venoval veľkú pozornosť skutkom milosrdenstva; aj monumentálne umenie krásne odzrkadľuje túto snahu. Tieto prúdy budem mať na pamäti v ďalších statiach. Nateraz však načim sa obmedziť na tie skutky kresťanskej pobožnosti, ktoré vzťahujú sa na osobu Ježiša Krista, ktoré konáme podľa jeho príkladu, z jeho popudu. On bude tiež našou odmenou za ne. Stotožňujeme sa takto s najčistejšou tradíciou, keď sosskupujeme skutky pobožnosti okolo skutočného alebo mystického tela Pánovho.

Úcta, ktorú vzdávame Bohu, prechádza vždy a celá cez Ježiša Krista, jediného a nevyhnutného prostredníka, i keď nemá za cieľ výlučne osobu Syna, ale „najsvätejšiu a najvznešenejšiu Trojicu“. Nik neprichádza k Otcovi iba skrze neho. Pre ľudstvo, ktoré sa modlí, Ježiš sa stal stredisko a prvý predmet úcty, čím bol odmenený za dobrovoľné uponíženie svojho vtelenia. Okolo jeho tela, skutočne prítomného na oltári, okolo obety a mystickej imolácie tohto tela utvorily sa obrady, vyvinuly sa liturgie, postavily sa budovy a vyzdobily sa chrámy. Takto možno vzťahovať na telo Pánovo nielen tie oficiá a skutky, čo majú za predmet priamo *Corpus Christi* a z neho odvodzujú svoje meno, ale všetky skutky katolíckej pobožnosti, nakoľko splňujú prvé prikázanie.

Rozloha týchto skutkov je nesmierna a rozličný je spôsob, akým kto sa na nich zúčastňuje. Možno ich vykonávať, ale aj podnecovať, umožňovať ich a pomáhať ich previesť. Sú stále alebo prechodné zriadenia, cieľom ktorých je zaviesť, sláviť a okrášliť obrady kultu: bratstvá, spoločnosti, tretie rady; sú nariadenia, sdruženia, osobné alebo peňažné pomoci, ktoré majú za cieľ usporiadať slávnosti, procesie, sprievody a púte; iní zase robia základiny, dávajú štedré dary, obetujú zo svojho času, zo svojej práce a zo svojho majetku; napokon iní pomáhajú

pri obradoch alebo majú na starosti správu, opateru a úschovu náboženského vlastníctva a predmetov. I keď nepočítame liturgické úkony, ktoré predpokladajú cirkevné splnomocnenie a volanie božie, aj tak ešte ostáva nesmierne pole, na ktorom ľudská činnosť môže mať tú česť účinne slúžiť svojmu Pánovi a svojmu Bohu.

Zvlášť treba pripomenúť umenie, ktoré má za cieľ pozdvihnúť kult, dáva mu rámeč, nástroje, reč a hlas. Ktoréže je krajšie dielo pobožnosti ako liturgický spev, toto *opus Dei*, ako ho definuje regula svätého Beňadika? Cvičiť sa v ňom, druhých v ňom cvičiť, riadiť ich a spravovať ich na nástrojoch znamená skutočne venovať sa službe božej. Ako teda nechváliť krásne podujatia, ktoré smerujú k tomuto cieľu, rozličné sbory a spevácke združenia, od organizácie Malých spevákov dreveného kríža¹ až po ich oblastných súperov? Aj výtvarné umenie poskytuje toľko spôsobov, ako účinne uctievať Boha. Vari stačí pripomenúť *Biblie z kameňa* a sledovať na okamih v našich katedrálach jedného z najúčinnejších a najvýrečnejších exegetov týchto Biblií:

„Zabudnime aspoň za hodinku na svoj nepokoj, na svoje sústavy. Poďme k nej. Zďaleka, so svojimi bočnými loďami, výškami a vežami vidí sa nám ako mohutný oceánsky parník, ktorý sa vydáva na dlhú cestu. Celé mesto môže sa bez obavy nalodiť na jeho mohutné paluby. Priblížme sa. V predsieni stretneme najprv Ježiša Krista, ako ho stretáva každý človek, ktorý prichádza na svet. Je kľúčom životnej záhady. Okolo neho je napísaná odpoveď na všetky naše otázky... Vkročme do katedrály. Vznešenosť veľkých svislých línii účinkuje najprv na našu dušu. Nemožno ustúpiť do veľkej lode v Amiens bez toho, že by sa človek necítil očistený. Chrám svojou vlastnou krásou účinkuje sťa sviatosť.

¹ Myslí sa tu na svetoznámu organizáciu chlapcovspeváčkov *Petits chanteurs à la croix de bois*, ktorí svojho času účinkovali aj na Slovensku.

I tam nachádzame obraz sveta. Katedrála, tak ako rovina, ako les, má svoje ouzdušie, svoju vôňu, svoje svetlo, svoj tmavý svit, svoje tiene. Jej veľká ružica, za ktorou zapadá slnko, javí sa vo večerných hodinách ako by slnko samo, ktoré zaniká za okrajom čudesného lesa. Je to však svet prepodobnený, v ktorom svetlo je žiarivejšie ako svetlo skutočné, v ktorom tiene sú tajomnejšie. Už sa cítíme v lone nebeského Jeruzalema, v budúcom bydlisku. Chutnáme jeho hlboký pokoj. Hluk života sa láme o múry svätyne a zaznieva ako ďaleký hrmot. Hľa, nezničiteľný koráb, ktorý vetry nepremôžu. Nijaké miesto na svete nenaplnilo ľudí pocitom väčšej bezpečnosti.“²

A neverme príliš ľahko, príliš zbabelo, že obri trinásteho storočia si odniesli tajomstvo. Ich krásny úspech nevyčerpali pramene kresťanského umenia. Veď v minulom storočí iba jedno mesto Francúzska nám dalo týchto umelcov, ktorí ozdobovali steny našich chrámov: Hipolyta Flandrina, Viktora Orsela, Petra Puvis de Chavannes a Pavla Borela, ešte málo známeho, ale ozaj zaslúžilého.

Medzi všetkými umelcami a majstrami, ktorí pracujú v službe kultu ako maliari, sochári, sklári, zlatníci, dekoratéri, liturgickí tlačiar, výrobcovia voskovic, vyšivači a výrobcovia paramentov, zaiste prvé miesto zaujíma ten, ktorého kedysi nazývali „majstrom diela“ — stavitel. Jeho úloha je najdôležitejšia, najťažšia a najsložitějšía; javí sa to najmä v našom veku, ak posudzujeme podľa pomerne malého počtu pekných nových kostolov. Po mnohom habkaní, po nešťastných pokusoch vrátil sa k starým slohom zdá sa, že predsa nastane určitá renesancia, vďaka jednak istejšíemu a voľnejšiemu umeleckému vkusu, jednak svedomitejšej poslušnosti umelca spravovať sa náboženskými potrebami veriacich. Medzi novými farskými

² Emile Mâle: *L'art religieux en France au treizième siècle*, str. 441, 442.

kostolmi Paríža možno vari vyzdvihnúť, bez predsudku o druhých, pekný chrám svätého Ruženca, vystavený Petrom Sardouom celkom na predmestí. Z vnútra je to model jednodu- chosti, plný urodzenosti, dobrého zadelenia a skutočného určenia pre službu kultu. A staviteľ mal veru veľmi nevhodný pozemok; cena bola taká, že iní ju často prekročia pri nepohodl- ných, bezvýrazných stavbách.³

Keď zdôrazňujeme estetickú stránku urči- tých diel pobožnosti, nezabúdajme, že pre osob- né náboženstvo má význam úmysel, a nie úspech. Láska, ba láska božia neokrašľuje vždy v očiach ľudí všetko, čoho sa dotýka, a nedo- statky nástroja obyčajne nie sú nahradené zá- zrakom. I veľmi škaredé veci môžu byť ovocím dlhej a pracovitej starostlivosti; i biedne čipky môžu mať pred Bohom väčšiu cenu ako naj- skvelejšie „bodky“ Francúzska alebo Flámska.

Zvlášť treba vyzdvihnúť všeobecnú oddanosť pre diela bohopocty, ktorú vnukne horlivým dušiam Duch svätý. Je známe, aké miesto za- ujímala v obrátení a v prvých rokoch nového života svätého Františka Assiského túžba znovu vybudovať starý rozrúcaný kostol svätého Da- miána. Chýrna je odpoveď svätcova o „pote Bohu predanom“ na posmešky jeho brata, ktorý sa pohoršoval, keď ho videl lopotiť sa sťa no- siča ťažkých bremien. Všetci súperi *Poverella* mali podľa svojho spôsobu a svojich prostried- kov vo veľkej láske krásu domu božieho; všetci mali túžbu zametať kostol; všetci boli presved- čení, že nič nie je priveľa krásne pre ozdobu chrámu. Vari nie je od veci pripomenúť toto i proti tým námietkam, ktorí sa vynášajú proti tomu, aby sa prejavovala štedrosť, keď ide o pozdvihnutie bohopocty. „Radšej — hovoria podaktorí — chrám duchovný ako hmotný.

³ Pozri pekné dielo Mórica Brillanta „*Art chrétien au XX. siècle*“, kapitoly venované novým paríž- skym kostolom.

Radšej duše ako kamene! Budujme radšej
nebeské Mesto,

Quae celsa de viventibus

*Saxis ad astra tolleris...*⁴

Budujme teda školy, podporujme tlačové podniky, diela lásky a apoštolátu. Obetujme čas, peniaze na sociálne ciele, jasle, kresťanské združenia, v prospech chorých, v záujme ľudových misií." Zaiste je v tom správny a tradičný náhľad, veď v časoch najväčšej biedy, hladu alebo epidémie aj svätci razili peniaze z posvätných nádob. Tým skôr v čase krajnej duchovnej biedy načim dať prednosť spásy a ochrane duší pred veľkolepým kultom. „Najlepší spôsob okrášliť naše kostoly je, naplniť ich“, hovoril nám nedávno P. Rutten.

Nezabúdajme však, že aj na tejto ceste možno ďaleko zájsť. Vari nebudú ďaleko od farizeizmu mnohí z tých, čo sa pohoršujú nad darmi, venovanými pre výstavbu kostolov, pre povznesenie liturgického spevu, kresťanského umenia, nad štedrosťou, vyvolanou „horlivosťou pre krásu“, ktorú Písmo sv. chváli u patriarchov. Nezabúdajme, že ak viacerí z apoštolov⁵ z podnetu Judášovho⁶ pohoršovali sa nad tým, že voňavky boli rozliate na nohy Pánove, Ježiš veľmi chválil toto mrhanie. Podobne počujeme občas haníť pobožnosť, ktorú prejavujú podaktorí, že rodinnými šperkami ozdobujú posvätné nádoby alebo do svadobného rúcha dávajú si našívať nákladné ozdoby. Zaiste tieto pamiatky by sa mohli speňažiť a ich cena by sa mohla venovať pre ciele, čo sú akosi bližšie apoštolské. Nie je však isté, či táto výlučná horlivosť je ozaj dobre mienená, či v danom prípade duch viery nie je zahalený skúpym utilitarizmom.

⁴ „...čo zo živého kameňa až hore k hviezdám týčiš sa...“ Z hymny sviatku posvätenia chrámu.

⁵ Marek 14, 4.

⁶ Ján 12, 4, 6.

Tieto tendencie, ktoré tuná kladú proti sebe, nie sú neslučiteľné, ba práve naopak v tom, čo najlepšie v sebe obsahujú, dajú sa pekne sjednotiť a sdružiť. Sú aj také dary venované pre kostoly, ktoré nie sú celkom bez záujmovosti; určité okenné tabule zvečňujú v modliacom postoji ľudí, ktorých zriedka vidieť v kostole. Vari z každej doby mohli by sme uviesť zaujímavé príklady!

Keď však horlivosť za slávu božiu je správne usmernená, obyčajne podnecuje i štedrosť pre diela duchovného apoštolátu i vášeň pre okrasu, ba veľkoleposť kultu. Ozajstná pobožnosť kráča s dvoma otvorenými rukami: jedno robí, druhé neomešká. Okrášľiť liturgické obrady, vystaviť pre ne rozsiahlu loď, veľkolepú ozdobu, venovať im vycibrené hlasy, cibóriá a monštrancie umelecky okrášlené, obohatené nábožnosťou — to všetko je tiež apoštolát.

Preložil *Dr. Beňuška*.

Prečo celé ľudské pokolenie pochádza od Adama a Evy?

Dr. Štefan Dubravec.

Učenie o jednote ľudského pokolenia patrí k základom katolíckej viery. Toto učenie znamená, že spolu s Adamom alebo po ňom nebolo a nie je na zemi ľudí, ktorí by nepochádzali od neho, a teda tiež znamená, že všetci teraz na zemi žijúci ľudia pochádzajú od Adama a Evy.¹

¹ Katolíckej náuke by sa neprotivilo učenie, že na našej zemi pred Adamom žili ľudia, ktorí však ešte pred stvorením Adamovým úplne vymreli; alebo že na iných nebeských telesách žijú duchovne-hmotné bytosti. Obe tieto tvrdenia však nemajú podkladu ani vo svätom Písme, ani — ako sa zdá — vo svetských vedách.

Na tomto učení sa zakladajú veľmi dôležité články viery katolíckej, a to: a) že v Adamovi ako v hlave celého pokolenia ľudského bolo celé pokolenie povýšené do nadprirodzeného stavu (milosti a povolania k videniu Boha a tak k účasti na božskej blaženosti); b) že tento nadprirodzený stav celé pokolenie ľudské stratilo pre hriech Adamov ako hlavy človečenstva (dedičný hriech); c) že Ježiš Kristus ako nový Adam znova získal tento nadprirodzený stav pre celé človečenstvo (vykúpenie), takže pre jeho zásluhy všetci ľudia (počnúc aj samými prvými rodičmi po páde) zase sa môžu stať účastnými na božskej prirodzenosti v milosti posväcujúcej a božskej blaženosti vo videní Boha.

Pán Boh zaiste mohol bezprostredne stvoriť aj viacej párov prarodičov ľudstva, keďže to — ako vôbec všetko, čo je mimo Boha — záviselo od jeho slobodnej vôle. Teológia však, uvažujúc o jednotlivých dielach božích, ako ich Boh v skutočnosti konkrétne do sveta uviedol, usiluje sa nájsť takzvané dôvody vhodnosti, primeranosti; totižto poukazuje na dôvody a okolnosti, z ktorých vyplýva, že s rozličného stanoviska bolo a je akosi primerané, že keď sa Boh už chcel navonok prejaviť, tieto diela a takýmto spôsobom uskutočnil; hoci z toho nijako nenasleduje, že ich aj musel uskutočniť a že by ich neuskutočnenie bolo azda neprimerané, keďže Boh mohol aj vôbec nič nestvoriť alebo mohol iný svet stvoriť.

Pre jednotnosť ľudského pokolenia uvádzajú bohovedci tieto dôvody primeranosti:

1. Ako Boh je pôvodca, počiatok všetkého vôbec, hovorí svätý Tomáš Akvinský² tak dôstojnosť prvého človeka bolo primerané, aby bol počiatkom všetkých ľudí. Preto aj sama prvá žena bola stvorená z prvého človeka-muža.

² Suma teol. I., ot. 92, čl. 2.

Takto bola čo najprísnejšie zabezpečená úplná špecifická jednota človečenstva. Túto jednotu chcel Boh natoľko zachovať, že keď išlo o utvorenie tela pre samu druhú božskú osobu, ne-utvoril toto telo z neživej zeme ako u prvého Adama, ale z toho samého už jestvujúceho pokolenia Adamovho, z ľudskej matky, dcéry to Adamovej, i keď toto telo utvoril nadprirodzeným spôsobom, čirou svojou božskou vôľou.

2. Táto úplná jednota pokolenia ľudského je dôležitým základom spoločnosti ľudskej. Ľudia by síce mohli tvoriť spoločnosť aj vtedy, ak by pochádzali od rozličných praotcov, ale tým že všetci majú jediného spoločného praotca, už samou svojou prirodzenosťou tvoria jednotnú spoločnosť, keďže je tu daná neodškriepiteľná, od ľudskej vôle nezávislá príbuznosť a pokrvnosť už samým pôvodom. Z toho medziiným tiež plynie učenie o rovnosti ľudí a povinnej vzájomnej pomoci a láske. Na tejto jednote zakladajú sa tiež v úvode spomenuté články viery, týkajúce sa spoločného povýšenia, pádu a vykúpenia človečenstva.

3. Dôvody sa tu dajú uviesť aj vzhľadom na najväčšie tajomstvá viery, totiž najsvätejšej Trojice a vtelenia. Úplná špecifická jednota ľudskej prirodzenosti je obrazom úplnej numerickej jednoty božskej prirodzenosti; a zase vznikanie ďalších ľudských osôb pôvodom z prvého človeka je obrazom pochádzania druhej a tretej božskej osoby, nakoľko pôvod druhej ľudskej osoby (Evy) má akúsi podobnosť s pochádzaním druhej božskej osoby (ktorá pochádza len od prvej), kým pochádzanie tretej a ďalších ľudských osôb má podobnosť s pochádzaním tretej božskej osoby (ktorá pochádza od prvej a druhej), pričom aj u ľudí — tak ako i v Bohu — rozdielnosť osôb sa zakladá na pôvode osoby od inej alebo od iných.

Čo sa týka vtelenia Syna Božieho, všetci ľudia majú byť vlastne jedným tajomným telom

Kristovým (Cirkev katolícka, všeobecná) a majú tvoriť s ním jeden celok. Základom toho však je práve i to, že ľudia medzi sebou už samou prirodzenosťou sú spojení v jedno telo svojím spoločným pôvodom.

4. Do úvahy môže prísť aj tá okolnosť, že človek ako duchovne-telesná bytosť je vrcholom viditeľného stvorenia a spolu najnižší stupeň neviditeľného, čiste duchovného stvorenia. No i najvyšší i najnižší bod môže byť len jeden. Ak by bolo viacej rovnako vysokých alebo nízkych, ani jeden by nebol najvyšší alebo najnižší. Tento dôvod však nie je celkom presný, lebo metafyzicky nie sú nemožné viaceré druhy duchovne-telesných bytostí, ktoré by teda síce genericky všetky patrily do strednej skupiny tvorov, totižto pozostávajúcich z hmoty a ducha, avšak špecificky by sa líšily tým, že by napr. hmotná čiastka s rozličného stanoviska inak bola ustrojená než naše telo, a teda i duchovná forma by bola prispôbena onomu hmotnému organizmu. Ak je však zistené, že organicky život je len na našej zemi,³ vtedy by bol potvrdený aj tento naposledy uvedený dôvod primeranosti pre jednotu ľudského pokolenia.

Ináč pokolenie ľudské i pri svojej úplnej špecifickej jednotnosti, založenej na jednotnom pôvode, má i veľké rozdiely nielen čo sa týka rôznosti jednotlivých ľudských plemien, ale práve v každom ľudskom jednotlivcovi. Sú tu veľké rozdiely v tele, a keďže každú dušu stvorí Pán Boh takú, aby bola prispôbena onomu telu, sú i duševné rozdiely. Takto človek v hraniciach jednotnej prírody napodobňuje rozličné stupne nižšieho stvorenia a tiež napodobňuje i mnohé špecifické rozdiely, ktoré sú vo svete čistých duchov. Táto — predovšetkým telesná — rôznosť medzi ľuďmi je spôsobená čiastočne vplyvom od ľudí nezávislých činiteľov (podnebia

³ Smer IV., str. 187 v poznámke.

atď.), čiastočne i samou osobnou činnosťou ľudí. Tieto rozdiely sa niektorým odporcom katolíckej viery pozdávaly byť dostatočným základom na to, aby vyhlásili, že je nemožné, aby všetci ľudia pochádzali od spoločného praotca. Nejdem tu tieto (a k nim pridružené geografické) námietky rozoberať. Aj v najskromnejšej stredoškolskej apologetike nájdeme ich ľahké vyvrátenie. Stačí napr. spomenúť, že kým — čo sa farby týka — je veľký rozdiel len medzi takými ľuďmi, ktorí bývajú pod rozličným podnebí, zatiaľ zvieratá jedného druhu i na tom istom mieste majú najväčšie rozdiely. To, čo viera učí, potvrdzuje aj rovnaká anatomická štruktúra všetkých ľudí, neobmedzená plodnosť ktorýchkoľvek ľudských plemien atď. Na jednej strane odporcovia katolíckej náuky menom vedy chceli dokazovať nemožnosť jednotnosti pokolenia ľudského a s druhej strany iní odporcovia viery zase len menom vedy hlásali, že nielen všetci ľudia, ale vôbec všetko živé pochádza z jednej jedinej bunky! Takéto výkyvy a mnoho zbytočnej námahy si mohli ľudia ušetriť, keby vo svojich bádaniach mali ohľad na Bohom zjavené a Cirkvou neomylnne vysvetľované učenie viery, ktoré — ako to Cirkev vždy hlásala a na Vatikánskom sneme⁴ aj slávnostne vyhlásila — nielen že sa nemôže pravej vede protiviť, ale ju i ochraňuje od bludov a mnohonásobnú pomoc jej poskytuje, čoho dôkazom sú práve aj najväčší veľduchovia ľudstva.

Mária, Cirkev, duša.

Félix Záhorec, SJ.

Hmotný svet svojím podivným zriadením a svojimi dokonalosťami privádza do údivu nielen veriacich, ale ešte väčšmi neveriacich, ktorí pretože pre stromy nevidia lesa, utvárajú si

⁴ Zasadnutie III., kap. 4.

z neho boha a napodiv verne mu slúžia. Je iste vo svete veľa pekného, čo povznáša a nadchýňa pre krajší duchovný život. Jednako je tu ešte voľačo, čo hamuje celkom slobodný let za Bohom. Tieto prekážky odstraňuje svet duchá; pravda len tým, ktorí vedia sa obracať na duchovnom poli, a z duchovného poľa najkrajším je práve to, čo sa nazýva nadprirodzené.

Keď už jednotlivé vzťahy medzi stvoreniami sú geniálnym útvorom Tvorcu, isteže vzťahy na poli nadprirodzenom musia byť dokonalejšie a vo svojej podstate i krajšie ako vzťahy sveta hmotného. Lebo vo vzťahoch sveta nadprirodzeného je zainteresovaný sám Boh nielen ako Tvorca, ale svojim vlastným vnútorným životom. Preto vedieť niečo o týchto vzťahoch a ešte viacej zúčastniť sa na nich je možno len tak, ak sa Boh nám sblíži a vovedie nás sám do tohto nevyčerateľného sveta.

A to sa stalo zjavením.

Teológia je veda zjavenia. Jej povinnosť je zjavovať ďalej „nevyspytateľné bohatstvá Kristove“.¹ Tie bohatstvá sú vlastne nadprirodzenými bohatstvami sveta, jeho vzťahy a vlastnosti. Preto každý teológ usiluje sa odhaliť vždy niečo, čo obohatí nielen myšlienkovu, ale aj podstatne členov tajomného tela Kristovho. Tento článok chce skúmať vzťahy medzi troma skutočnosťami, z ktorých každá má vo svete nadprirodzenom jednu z hlavných úloh: *Mária, Cirkev, duša*.

Zaviedli sme trochu smelú opozíciu medzi tri skutočnosti, ktoré inak spolu patria, ale len preto, aby sme dosiahli tri body trojuholníka, v hraniciach ktorého Boh prevádza svoj podivný plán spasenia. V tomto článku nejde nám natoľko, aby sme ukázali uskutočňovanie tohto plánu ako skorej, aby sme posvietili na úlohu jednotlivých zainteresovaných skutočností; tak-

¹ Ef. 3, 9.

to nám vynikne veľmi živo i krása celého plánu spasenia.

Ideme uvažovať o vzťahoch Márie, Cirkvi a duše medzi sebou a všetkých troch k stredu všetkého — k Bohu. Práca je veľmi složitá a obširná. Tu z nej uvedieme aspoň obrisy. Postupujeme ako pri každej teologickej práci: z prameňov zjavenia nakreslíť aspoň čo len nedokonalý obraz vzťahov medzi Máriou, Cirkvou a dušou. A to tak, že najprv poukážeme na vzťahy jednotlivých složíek k Bohu a potom medzi sebou.

I.

Ústredná udalosť v pláne spasenia po páde človeka je nesporne vtelenia Slova Božieho, druhej božskej osoby. Od nej teda budeme vyzodzovať vzťahy sveta nadprirodzeného a osobné vzťahy Márie, Cirkvi a duše. Odpoveď na otázku, v akom pomere stála Panna Mária k vtelenej osobe Božieho Syna pomôže osvetliť i ďalšie jej vzťahy.

Svätý Tomáš nazýva vtelenie „*duchovným manželstvom*“.² A nie bez podkladu. Samo vtelenie je tajomstvo. Lenže my usilujeme sa utvoriť si aký-taký obraz o podstate toho tajomstva. Hľadáme preň výraz z hmotného sveta, aby sme si ho priblížili. A keď ide o vtelenie, sotva nájdeme pádnejší ako obraz manželstva. A to tak, že smluvné stránky budú na jednej strane osoba Slova ako snúbenec a s druhej strany pribratá ľudská prirodzenosť. Ide tu o spoločný znak manželstva a vtelenia: spojenie dvoch prirodzeností do čo najužšej jednoty. O manželstve je známy výrok Písma: „*Budú dvaja v jednom tele*.“³ A predsa osobitosť dvoch rozličných osôb sa zachová aj pri najužšom spojení manželskom. Je to preto, lebo tu je na príčine hmotnosť oboch strán

² Suma teol. III, 30, 1.

³ 1 Moj. 2, 24.

nok, ktorá zamedzuje ešte užšie spojenie. Zato oveľa užšie je spojenie osoby Slova s ľudskou prirodzenosťou, lebo tu ná skutočne je iba jedna osoba. Ľudská prirodzenosť totiž ostala bez vlastnej osobnosti. Je teda z ľudských vecí obraz manželstva najpriliehavejší, i keď len analogicky nám vyjadruje podstatu vtelenia.

Čo z toho nasleduje pre Pannu Máriu? Je najprv *Matkou Slova* podľa ľudskej prirodzenosti. Ale tým sa jej pomer nevyčerpáva. Preto, že Syn Máriin je spolu druhá božská osoba a svoju ľudskú prirodzenosť nesložil a ani nesloží, dostáva sa Panna Mária do zvláštneho pomeru, ktorý je vlastný výlučne jej, z ohľadu na všetky tri božské osoby. Vstupuje, ako vravia Otcovia a teológovia, do príbuzenstva s najsvätejšou Trojicou.⁴

Príbuzenstvo Panny Márie zakladá sa ako príbuzenstvo ľudí vôbec na skutočnosti, že P. Mária je blízka pokrvná ľudskej prirodzenosti Slova, ktorú označujeme ako *Sponsa Verbi*. Je teda príbuzná božskej prirodzenosti Slova. Ale božská prirodzenosť Slova je spoločná všetkým trom osobám najsvätejšej Trojice. Z toho nasleduje, že P. Mária je v príbuzenskom sväzku s každou z troch osôb najsvätejšej Trojice.

Skúmajme teraz tie vzťahy. Vezmeme si napred osobu Slova, ku ktorej je pomer Panny Márie najvrúcnejší. Materinský a synovský vzťah, ktorý medzi nimi panuje, nebudeme naširoko rozoberať. Vieme si o ňom urobiť predstavu už z toho, čo na zemi pozorujeme. Ale všetko dokonalé musíme znásobiť a nedokonalosť odstrániť. Tento pomer však má jednu zvláštnosť, ktorú nenájdeme pri materstve ľudskom. Nijaké ľudské dieťa nemôže si voliť matku a matka zas nemôže si vyberať dieťa. Súhlas k manželskému nažívaniu podmieňuje všetko ostatné, ktoré potom nasleduje priro-

⁴ Viď Lercher, *Inst. dogm.* III, 320.

dzenou nevyhnutnosťou. Nie tak sa má vec v našom prípade. Vieme z priebehu zvestovania, že Boh žiadal súhlas na ponuku, ktorú zrobil Márii ústami archanjelovými. A Panna Mária dala súhlas svojim „*Staň sa*“. Ponuka vychádzala síce od celej najsvätejšej Trojice ako každá vonkajšia činnosť božia, ale jej konečným predmetom bola druhá božská osoba; a preto nie neprávom pripisujeme ponuku materinstva božieho osobe Slova. „*Virginis proles, opifexque Matris*“ — spieva Cirkev v breviári.

A zas keď hľadáme primeraný výraz pre tento vzťah, ktorý vznikol ponukou Slova a súhlasom Máriiným, najlepšie sa nám hodí výraz zasnúbenie, pravda, duchovné. Lebo pri zasnúbení ide o smluvu, ktorej predmetom je telo, resp. jeho použitie. Mária skutočne dala do dispozície svoje panenské telo, ktoré on nadprirodzeným spôsobom použil, vytvárajúc každý tieň telesnosti, na vybudovanie svojej ľudskej prirodzenosti. Teda Panna Mária je spolu i Matkou i Snúbenicou Slova Otca večného. „*Admirabile commercium*“, píše svätý Augustín.⁵

Sponsa Verbi — týmto prekrásnym názvom poctili Matku Božiu nielen svätí Otcovia, ale i úradná Cirkev tým, že Panne Márii prisvojuje slová Piesne piesní: „*Príď s Libanonu snúbenica moja...*“⁶ Tak čítame v breviároch a v misáloch na rozličné sviatky Panny Márie. Ženich v piesni podľa patristického tlmočenia je Kristus. Keď teda jeho slová majú platiť Márii je jasné, že Cirkev tým schvaľuje názov snúbenice Márie voči Kristu.

Matka Božia je ako „*milosti plná*“ i v tom pomere k Bohu ako každá duša, ktorú ozdobuje posväcujúca milosť. Je teda aj ona spoluúčastníčka prirodzenosti božej, dedička nebies a iné výsady má tiež. No o tomto nechceme

⁵ Výklad Žal. 148.

⁶ 4, 8.

rozvažovať, lebo to už nič osobitného nedodáva. A vôbec prenesenie Márie do stavu posväcujúcej milosti vidí sa ako následok prvej milosti, toho zvláštneho zaľúbenia božieho, ktoré ju spravilo Matkou Slova.

To je teda pomer Panny Márie k Bohu.

II.

V reči 121., ktorú mylne pripisovali svätému Augustínovi, je vyjadrená skvelá myšlienka: „*Nonne in figura Mariae typum videmus sanctae Ecclesiae? Nevidíme v postave Márii nej praobraz Cirkvi?*“⁷ Alebo čo hovorí svätý Ambróz: „*Quam pulchra sunt illa quae in figura Ecclesiae de Maria prophetata sunt! Aké je to krásne, čo sa v praobraze Cirkvi o Márii prorokovalo!*“⁸ Čo to má znamenať? Porovnanie medzi Máriou a Cirkvou. Dačo, v čom sa obidve shodujú. A čo im je spoločné? Kristus. Pomer Cirkvi ku Kristu je v určitých črtách ten istý ako Panny Márie. V určitých črtách vravíme, lebo podklad je iný. Pomer Márii vznikol z fyzického faktu, že dala telo osobe Slova, pomer Cirkvi je mystický. Ale...

Titul snúbenice Slova dala Márii Cirkev, Cirkvi ho dáva sám Boh priamo slovami apoštola národov.⁹ A ide tu o pravý snúbenecký pomer, pravdaže zas len duchovný, lebo jednota Cirkvi a Krista je tá istá ako jednota manželstva: tvoria jedno telo. Jestvuje tu ešte väčšia láska ako tá, ktorá spája manželov: Kristus dal život za svoju Cirkev, kŕmi ju vlastným telom, dáva jej život zo svojho života.

Pomer sa ešte zosilňuje. Cirkev je *duchovnou matkou* samého Krista. Z moderných bohodvedcov osvojuje si túto myšlienku Scheeben: „Zázračné počatie a narodenie Krista z lona

⁷ PL 39, 1989.

⁸ De institutione virginis 14, 88, PL 16, 326.

⁹ Ef. 5, 7.

Panny je praobraz a spolu aj podklad ďalšieho duchovného počatia a narodenia v Cirkvi skrz kňazstvo...¹⁰ A počujme zaujímavé Zdravas Anastázia Sinaitu z 8. storočia: „Požehnaná si medzi ženami, ty jediný život a tvorkyňa života, matka veriacich! Ó Cirkev, vznešená matka Kristova, snúbenica duchovného Adama, ktorým je Boh! A požehnaný je plod života tvojho, ľud žijúcich národov. Lebo ty sama si počala skrz Boha človeka bez semena: Slovo, ktoré samo v sebe jestvuje... Ty, bok a čiastka božieho Adama... Ty, ktorá si sama kosť z kosti podstatného božstva a telo z tela jeho ľudskej prirodzenosti, v ktorej sa skrýva jeho božstvo... Ty sama si — opakujem — požehnaná medzi ženami...!“¹¹ Toto je Cirkev v poňatí Písma a tradície.

Vzťahy duše k vtelenému Slovu sú dostatočne známe z patristického výkladu Piesne piesní. Pripomeňme, čo svätý Pavol píše Korintanom: „Zasnúbil som vás jednému mužovi ako čistú pannu oddať vás Kristu.“¹² Svätý Gregor Veľký, pápež, vyslovil veľkú vec: „Quod generaliter de cuncta ecclesia diximus, nunc specialiter de unaquaque anima sentiamus.“ Pochop snúbenice z Piesne, ktorý obyčajne dávajú Cirkvi, patrí takto aj duši spravodlivého. Už Hipolit a Origenes vyjadrili sa v tom smysle a nachádzame u nich oba výklady. V stredoveku, keď kvitol zlatý vek exegézy Piesne, opakujú to všetci veľkí mystici a učitelia duchovného života. Ba aj svätý Tomáš¹³ a podstata celého vzťahu duše k Slovu bude a je taká ako u Cirkvi. Lebo Cirkev a duša sú celok a časť. Čo vravíme o celku, patrí aj časti. Duša spravodlivého tiež akosi tvorí skrze Cirkev jednosť so Slovom podľa známeho výroku

¹⁰ Mysterien I. Aufgabe 524.

¹¹ PG 89, 1072.

¹² 2 Kor. 11, 2.

¹³ Porov. de Lubac, Catholicism, ch. VI, Eglise et l'âme, str. 156.

Pavlovho: „*Nežijem ja, ale žije vo mne Kristus.*“ A čo Kristus vykonal pre Cirkev uskutočňovalo sa a uskutočňuje aj dnes na duši spravodlivých.

III.

Vzťahom P. Márie, Cirkvi a duše k Slovu je určený aj pomer k ostatným osobám najsv. Trojice: Otcovi a Duchu svätému. Slovo je Syn večného Otca; a preto tie bytosti, ktoré majú akúsi účasť na jeho osobe, lebo sú s ním jedno telo, budú v pomere k Otcovi ako dcéry, keď už berieme, ako sme povedali, za základ manželstvo ľudí na určenie príbuzenského pomeru. V skutočnosti meno dcéry prvorodenej, jedinej, dávajú Otcovia a teológovia len Márii. A to, ako sme podotkli, pre jej zvláštne postavenie, ale vývodom z vyššie spomenutého textu svätého Ambróza, kde Mária = Cirkev, sme akosi oprávnení priznať tento názov aj Cirkvi a vzápätí aj duši spravodlivých.

Zato viac textov nachádzame o pomere Márie, Cirkvi a duše k Duchu svätému. Vyjadruje sa jedným menom: príbytok, chrám Ducha svätého. Pre plné pochopenie tohto pomeru nemôžeme si odmyslieť skutočnosť jestvovania posväcujúcej milosti u P. Márie, Cirkvi a duše. Ale predsa chceme uvažovať o tomto pomere s hľadiska, ktoré nám poskytuje skutočnosť, že Syn Boží je vo zvláštnom vzťahu k týmto trom bytostiam. S tohto stanoviska prebývanie tretej božskej osoby v Márii, Cirkvi a v duši bude v niektorých jednotlivostiach odchylné, ale má spoločnú črtu: Duch svätý je duch Kristov alebo zosobnený prejav Lásky k Otcovi. A je všade, kde je reč o Kristovej láske aj vo stvoreniach. Nuž, iste plnosť tohto Ducha, aká vo stvoreniach môže jestvovať, bude najväčšia tam, kde je najužší a najväčší prejav lásky večného Slova, a to je: v hypostatickej jednote, v Márii, v Cirkvi a v duši.

Hodme ešte krátky pohľad na pomer Panny Márie, Cirkvi a duše medzi sebou. V pomere duše obe, i Mária i Cirkev, vystupujú ako matky. Iný, pravdaže, základ má materinstvo Máriino a iný Cirkvi. Ale znovu aj tu nájdeme spoločnú črtu. Obe sú prostredníkami milosti, ktoré dávajú duši nový život. Keď zas uvážime náuku o mystickom tele Kristovom, i Mária i duša v pomere k Cirkvi majú sa ako údy mystického tela, ktorým je Cirkev. Na druhej strane volá Cirkev Máriu oprávnenne svojou matkou, lebo je matkou jej božského Ženicha. Ba svätý Augustín vraví: „... Sed plane est mater membrorum eius (scil. Christi) quod nos sumus... Je naozaj matkou údov, ktorými sme my...“¹⁴

IV.

Podali sme — priznávam sa — nedokonalý obraz toho, čomu sa vraví nadprirodzený svet. Náš pohľad bol iba kusý, úlomkovitý. Už i preto, že je to svet, plný tajomstiev, a každý jeho prejav je sviazaný s určitým tajomstvom a preto vo svojej podstate nám nie celkom priehľadný. No i z toho, čo sa nám podarí vyčariť z hlbokých studníc zjavenia, prichádzame na záver svätého Pavla z Listu k Rimanom: „*Ó hlbokosť bohatstva, múdrosti a vedomosti božej!*“¹⁵

To sú teda teologické pravdy o Márii, Cirkvi a duši. Pokúsme sa z nich vyťažiť pre praktický život aspoň niektoré poučky.

1. Patríme do rodiny božej. Sme pospájaní s Bohom samým a inými osobnosťami nadprirodzeného sveta takými podivnými sväzkami duchovného príbuzenstva, že nás to musí naplniť istou hrdosťou a sebavedomím, nezahadzujúc pritom náležitú kresťanskú pokoru, lebo veď *naša dostatočnosť je od Boha.*¹⁶ Ale iste veľkej hodnosti sa nám dostalo, ktorej si mu-

¹⁴ De sancta virginitate 5, 6, PL 40, 339.

¹⁵ Rim. 11, 33.

¹⁶ 2 Kor. 3, 6.

síme byť dostatočne vedomí. Primerane k tejto hodnosti idú aj určité práva a výsady, ktoré Boh uštedruje dušiam spravodlivých. Je to medzi inými výsadami osobitná starostlivosť Boha o spravodlivých. Moment, ako to podotýka Lercher, nie vždy dosť cenený a predsa rozsiahleho významu. Ako členovia božej rodiny zúčastnení na ochrane, ktorou Boh chránil svoje vyvolené duše. A túto ochranu a opateru božiu shrňajú v sebe Mária a Cirkev. O tejto starostlivosti najsvätejšej Trojice vraví Písmo slovami žalmu: „Anjelom svojim prikázal som o tebe, aby ťa strážili na všetkých tvojich cestách.“¹⁷ A aké nežné sú slová Kristove: „Koľko ráz som chcel shromaždiť tvoje dietky, ako sliepka shromažďuje svoje kuriatka.“¹⁸

2. Ale vedomie hodnosti aj k niečomu zaväzuje. Ponajprv k dôvere. Svet nadprirodzený je taký, že mu prevraty tohto sveta nemôžu škodiť ani ho rozvrátiť. Ale môže sa stať, že duša jedného-druhého môže z toho sveta vypadnúť, ak sa pokúsi robiť kompromisy s neslučiteľnými požiadavkami tohto sveta a sveta nadprirodzeného. Musíme mať istú chrbtovú kosť. Veriť, že naša pravda nikdy neprestane. Všetko, čo sa okolo nás deje, je priechodného rázu. Nič sa nestalo, keď padly idey, ktorými sme sa oduševňovali; ak sú založené na nadprirodzenosti, ich zánik je iba zdanlivý. Ony sa vo svojom čase vrátia a svet bude hľadať v nich záchranu.

Ďalej je to obetavosť, ku ktorej nás vyzýva naša hodnosť detí božích. Členmi božej rodiny sme sa stali pre vykupiteľskú činnosť Kristovu. Aby sme sa v tejto rodine udržali, potrebné je, aby sme v tomto diele pokračovali. A to nejde bez obetí. Bez krvi niet vykúpenia.

Čo sa týka Matky Božej naša oddanosť musí zvrúcnieť, keď si uvedomíme svoju duchovnú

¹⁷ Žal. 90, 11.

¹⁸ Mat. 23, 37.

príbuznosť s ňou. S nadprirodzeného stanoviska úcta mariánska nadobúda najpevnejší základ a oprávnenie. A je pre každého, lebo Matka Božia má ku každému vzťah. Úcta Panny Márie je požiadavka rozumu a nielen citový výbuch nábožensky nevzdelaných ľudí. Podobne sa musí znásobiť i naša oddanosť k Cirkvi. Nie sme preto členmi Cirkvi, lebo sme boli tak vychovaní a vyhovujeme tým bežnému vkusu času, ktorý sa môže i zmeniť, ak sa zmenia časy a okolnosti. Nie. My potrebujeme Cirkev. Lebo vypadnúť z Cirkvi, znamená vypadnúť z rodiny božej podľa Cypriánovej náuky: Nikomu Boh nie je otcom, komu nie je matkou Cirkev.

A nie sú to myšlienky také nemoderné. Ba naopak, možno čoskoro bude nám pretrpieť skúšku zrelosti a spôsobilosti, že sme hodní daru, ktorým nás Boh obdaril.

Kresťanská dokonalosť ako organický celok.

Dr. Jozef Ligoš.

Pre lepšie porozumenie otázky treba si napred všimnúť, čo sa rozumie pod kresťanskou dokonalosťou. Autori asketickej literatúry vychádzajú z výmeru dokonalosti vôbec. Dokonalé je to, čo došlo k svojmu cieľu. Perfectum est, cui nihil deest (Aristoteles). Tomu nasvedčuje i etymológia slov, označujúcich dokonalosť, ako: dokonalý, perfectus, vollkommen, parfait, complet, teleion. Takto absolútne dokonalý je len Boh. Ostatné tvorstvo má len relatívnu dokonalosť a to buď dokonalosť bytia, činu alebo cieľa alebo podľa Alvareza: perfectionem viae et perfectionem patriae.

Aplikujúc tieto poznatky o dokonalosti vôbec na kresťanskú dokonalosť, jedni pod ňou rozumejú *náplň mravného dobra*. Tak Zimmer-

mann: „Dokonalosť v širšom smysle je súhrn mravného dobra; v užšom smysle naproti tomu je čo najväčšie chránenie sa polodobrovoľného hriechu a nasledovanie evanjeliových rád.“¹ Podľa svätého Bernarda už „indefessum proficiendi studium et iugis conatus ad perfectionem perfectio reputatur-studere perfectioni esse perfectum est“.²

Svätý Tomáš Akvinský vidí kresťanskú dokonalosť v láske. Vo svojej Sume to dokazuje takto: „Dokonalé je to, čo dosiahne svoj cieľ, ktorý je posledná dokonalosť vecí. A je to láska, ktorá nás spojuje s Bohom, ktorý je posledný cieľ ľudskej mysle, lebo kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh v ňom. Preto láskou dosiahneme dokonalosť kresťanského života.“³ „Dokonalosť kresťanského života spočíva v láske. Ale láska obsahuje akúsi všeobecnosť, lebo dokonalé je to, čomu nič nechýba. Preto pozorujeme trojakú dokonalosť: Prvá úplná, na ktorú nehladáme iba so stránky milujúceho, ale aj so stránky milovaného, totižto pokiaľ je Boh natoľko milovaný, nakoľko je milovateľný. A takáto dokonalosť neprináleží nijakému stvoreniu, ale len Bohu, v ktorom dobro je neobmedzene a podstatne. Potom je iná dokonalosť so stránky úplne milujúceho, pokiaľ cit podľa možnosti je vždy zamierený k Bohu. Lež takáto dokonalosť nie je možná na ceste, bude iba vo vlasti. Napokon je tretia dokonalosť, ktorá nezávisí ani od celosti lásky milovaného ani od celosti lásky milujúceho, keď je totiž vždy zamierená k Bohu, ale keď vylučuje všetko, čo prekáža postupu lásky k Bohu“ (čl. 2.). Keďže hriech úplne odporuje, alebo zabraňuje dokonalej láske k Bohu, dokonalosťou podľa svätého Tomáša je vlast. Svätí Otcovia vidia dokonalosť raz v jednej, raz v druhej ctnosti.

¹ Lehrbuch der Aszetik 20.

² ML. 182, 440.

³ Suma teolog. 184, 1.

Iní vidia vrchol kresťanskej dokonalosti v podobnosti s Bohom. Opierajú sa pri tom o slová Kristove: „Vy teda buďte dokonalí, ako aj váš Otec nebeský je dokonalý.“⁴ Pohani sťahovali bohov k sebe a chceli ich mať takých, akí sú sami ľudia. Podľa tohto názoru na dokonalosť kresťania nechávajú Boha v nebi a sami usilujú sa byť takí, ako je on. Tak smýšľa napr. Neumayer: V asketickom smysle dokonalým je človek, ktorému nič nechýba k podobnosti s Bohom.

Scupoli, Lohner a iní pokladajú dokonalé zachovávanie príkazov božích za vrchol kresťanskej dokonalosti. Tak Scupoli: Kresťanská dokonalosť nie je ničím iným ako dokonalým zachovávaním príkazov božích, takže človek vie vždy viac a viac zaprieť svoju vlastnú vôľu a dať sa riadiť vôľou božou. Lohner: *Omne tulit punctum, patitur qui semper agitque, quae vult quoque modo vult Deus et quia vult*. Svätý František Sal.: Pravá nábožnosť nie je nič iné ako láska k Bohu . . . , ako vznešená láska povzbudzuje nás, aby sme nielen prikázania božie ochotne radi konali, ale nakláňa nás, aby sme aj tie skutky ochotne konali, ktoré Boh neprikazuje, len radí, núka. Svätý Alfonz Liguori: „Nech sa stane vôľa tvoja“, to je slovo, ktoré stvorilo všetkých svätých. Vallgornera: „Je isté, že najvyššia dokonalosť nespočíva vo vnútorných okúšaniach ani v extázach, ale v shode a spojení našej vôle s božou; preto kto so vždy vyrovnaným duchom a ochotnou vôľou verne spĺňa všetko, čo je mu prikázané, či je to ľahké alebo ťažké, či príjemné alebo trpké, a nechvejne podrobuje sa božiemu zariadeniu, o tom môžeme tvrdiť, že dosiahol dokonalé spojenie s Bohom.“⁵

Štvrtej skupine vrcholom dokonalosti je nasledovanie Krista, t. j. prijatie jeho náuky, žitie

⁴ Mat. 5, 48. ⁵ *Mystica theologia divi Thomae* 1027.

podľa nej a napodobňovanie jeho života. Dôvody tohto názoru sú tieto:

a) Ešte nikto, kto bol na zemi, tak nenapodobnil ideál božieho dieťaťa ako on. Je absolútna náplň všetkých ctností. Preto kto jeho nasleduje, nemôže mu nič chýbať.

b) Ježiš je Boh v ľudskej podobe. Vo všetkom tak konal, ako by konal Boh, keby bol na mieste človeka. Preto jeho nasledovanie nie je prostriedkom k dokonalosti, ale dokonalosťou samou. Prostriedkom by bolo len štúdium jeho náuky a jeho života a úmysel tento vzor nasledovať.

c) Tretí dôkaz tohto názoru je skúsenosť. Kto Krista nasledoval, stal sa dokonalým. Tak apoštoli. Ich celou teologickou vedou bol Kristus. Pavol mohol povedať: „Nuž, žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus.“⁶ Buďte mojimi nasledovníkmi, ako aj som nasledovníkom Kristovým.“⁷ Tento názor možno pozorovať u Gregora Nys., svätého Augustína, Dionýza Kartaginského, svätého Bonaventúru, svätého Vincenta z Pauly a mnohých iných.

Konečne niektorí pokladajú nasledovanie svätých za vrchol kresťanskej dokonalosti. Tak La Reguera: Evanjeliová dokonalosť a evanjeliové hrdinstvo je to isté. U svätých bola kanonizovaná ich dokonalosť. Ich nasledovať znamená stať sa dokonalým. Alvarez de Paz: Kto sa stane horlivým žiakom svätých, je im podobný v pomere k ľuďom a k Bohu, ten je svätý a dokonalý. Huber: Tretím meradlom (mimo učenia a príkladu Kristovho) pre mravné konanie kresťana je príklad svätých.

Neúplnosť týchto názorov.

Každý z uvedených názorov na kresťanskú dokonalosť možno pokladať za pravdivý. Nie však výlučne. Je to objasnenie pravdy, ale vždy s iného stanoviska.

⁶ Gal. 2, 20.

⁷ 1 Kor. 4, 16.

Tak správne hľadáme dokonalosť v náplni dobra a v láske. *Perfectum est, cui nihil deest.* Ale je to povedané záporne; tým je viac povedané, čím dokonalosť nie je, ako je. Je ďalej isté, že zákon lásky ostane vždy najvyšší zákon. Ale láska je podstatou, korunou duchovného života. K podstate však musia sa organicky pripojiť aj iné čtnosti, aby s láskou k Bohu a k bližnému tvorily jeden celok. Výlučne len lásku zdôrazňovať v duchovnom živote by vlastne znamenalo súhlasíť s týmito vetami Fenelonovými a Quesnelovými, ktoré odsúdil Inocent XII. „21: Sancti mystici excluderunt a statu animarum transformatarum exercitationes virtutum. 23. Purus amor ipse solus constituit totam vitam interiorem; et tunc evadit unicum principium et unicum motivum omnium actuum, qui deliberati et meritorii sunt. 54. Sola caritas est, quae Deo loquitur; eam solam Deus audit. 55. Deus non coronat nisi caritatem: qui currit ex alio impulsu, in vanum currit. 56. Deus non remunerat nisi caritatem: quoniam caritas sola Deum honorat. 57. Totum deest peccatori, quando ei deest spes; et non est spes in Deo, ubi non est amor Dei. — 21. Svätí mystici vylúčili zo stavu pretvorených duší úkony (cvičenie) čtností. 23. Samotná číra láska tvorí celý vnútorný život; a preto je jediný zdroj a jediná pohnútko všetkých skutkov, ktoré sú dobrovoľné a záslužné. 54. Iba láska Bohu hovorí; Boh len ju počúva. 55. Boh korunuje len lásku; kto beží z iného podnetu, podaromnici beží. 56. Boh odmeňuje len lásku, bo len láska Boha uctieva. 57. Všetko chýba hriešnikovi, keď mu chýba nádej; a niet nádeje v Boha, kde niet lásky k Bohu.“ Ďalej, láska je cieľom duchovného života. Láska je spojenie s najvyšším Dobrom — Bohom. A to je cieľ. A dokonalosť popisovať cieľom, ktorý má dosiahnuť dokonalosť, znamená málo sa dozvedieť o samej dokonalosti. V asketike totiž, v návode

duchovného života, ide viac o dokonalosť práce, činu, ktorým sa človek k cieľu dostane, ako o dokonalosť už dosiahnutého cieľa. Dokonalosť (podľa Keuscha) nie je sám cieľ, ale cesta k cieľu.

Vidieť dokonalosť v podobnosti s Bohom možno len vo veľmi obmedzenej miere. I v Kristovej náuke o zázračnom ospravedlnení milosťou, ktorou sa človek zúčastňuje na božej prirodzenosti, ostane nekonečný rozdiel medzi dokonalosťou Boha a dokonalosťou stvorenou. So svojou dokonalosťou sa môžeme len veľmi slabo priblížiť k absolútnej nestvorenej Dokonalosti. Vo veľkej väčšine božie dokonalosti môžeme obdivovať, nie napodobňovať. „Jeden je dobrý Boh.“⁸ Pri tejto norme dokonalosti „byť podobný Bohu“ môže byť reč len v tomto smysle: robiť to, čo by Boh robil, keby bol na mieste človeka; nikdy však nie: čo by som robil ja, keby som bol na mieste Boha.

Plniť vôľu božiu a tak sa priblížiť k samej nestvorenej Dokonalosti iste je dosiahnutím dokonalosti stvorenia. Ale Boh svoju vôľu neprejavuje len, „keď prikazuje a zakazuje, dovoľuje, radí, spĺňa“, ale vôľu jeho možno pozorovať i v celej ľudskej prirodzenosti, vo všetkých prírodných javoch, v celom vesmíre. Niet na svete ničoho, čo by nemohlo byť prejavom vôle božej. K pojmu dokonalosti patrí teda hľadať vôľu božiu nielen v jeho príkazoch, zákazoch, radách, ale i vo svojej osobnosti, prirodzenosti.

Nasledovať Krista a tak sa stať dokonalým je pre nás ľudí ešte konkrétnejší spôsob dokonalosti ako plniť vôľu božiu. Človek je napodobňujúci tvor. Potrebuje vzor. Zosobnená dokonalosť v Kristovi naučí každého omnoho viac ako rozsiahle teologické úvahy o kresťanskej dokonalosti. Predtým učenci čím krajší obraz dokonalosti nakreslili, tým bol neprístup-

⁸ Mat. 19, 17.

nejší, tým viac od neho utekali sami tvorcovia, lebo boli presvedčení, že ho nemožno dosiahnuť. „Kristus zdrvil prázdnu, neživú a pred životom utekajúcu teóriu, vzal hladajúce ľudstvo za ruku a ako blúdiace dievky v hustom lese vyviedol von k svetlu.“⁹ Ale tento ideál dokonalosti nemožno tiež úplne odkopírovať. Bol nám podobný vo všetkom okrem hriechu. Nie však celkom totožný. Žil len v povolani syna tesárovho a potom v povolani kazateľa. Žil ako človek jedného národa a jedného času. Mal istú prirodzenosť. Boh je však taký, že každého človeka vie umiestiť do iných pomerov, že pre každého vie stvoriť inú povahu. Kristus nežil za takých okolností, v akých my žijeme. Nemal prirodzenosť s celkom takými náklonnosťami, s akými ju my máme. Kristus neupadol do hriechu, nemal vnútorných pokušení, aké my prežívame. Preto nám nemôže byť ani vzorom dokonalosti v tom smysle, žeby sme mohli odkopírovať z jeho života každý krok, každé hnutie svojho života. Kristus v podstate je nám vzorom a to vzorom najdokonalejším, ktorého musíme nasledovať. Ale nie aj v tých najmenších jednotlivostiach. Tu nám môže byť príkladom zas len v tomto smysle: Mám robiť to, čo by Kristus činil, keby bol teraz, za takýchto okolností, na mojom mieste.

To isté platí i o názore, ktorý vidí kresťanskú dokonalosť v nasledovaní svätých. I svätci nežili v takých okolnostiach, v akých my žijeme. Preto život a jednotlivé činy nám nemôžu byť vzorom v tom smysle, žeby sme ich vo všetkom napodobňovali. V podstate dokonalosti áno, ale nie v ich zvláštnych jednotlivostiach. To je ich individuálna svätosť, ktorú odpozerať a ju napodobňovať by bolo nasilu dávať svoj duchovný život do cudzej, nám nepatriacej formy. To by bolo naším zmrzačením.

⁹ Braito, OP: Ježiš Kristus 27.

Predpoklady kresťanskej dokonalosti.

Pri väčšine názorov na kresťanskú dokonalosť zabúdame na dôležitú pravdu, na súladné spojenie prirodzenosti a nadprirodzenosti, milosti. Pri formovaní sa v nábožného človeka súčasne a úmerne pracuje prirodzenosť i nadprirodzenosť. Milosť potrebuje prirodzenosť ako základ, na ktorom môže stavať svoje zázračné dielo dieťaťa božieho. Milosť predpokladá prirodzenosť. (*Gratia supponit naturam.*) A zas opačne: prirodzenosť nachádza svoje organické doplnenie v milosti. Nejde tu o smiešanie týchto dvoch rozličných svetov. Nadprirodzenosť sa bude vždy spravovať svojimi nadprirodzenými zákonmi, ľudská prirodzenosť zas svojimi psychologickými a biologickými zákonmi. Duchovný život preto sa musí riadiť tak zákonmi dogmatickými ako i psychologickými a biologickými. V opačnom prípade by išlo buď o život čiste nadprirodzený — u človeka *in statu viae* nejestvujúci — alebo o život čiste animálny, alebo čiste ľudský — tiež nejestvujúci v terajšom ľudstve, ktoré bolo povýšené do sveta nadprirodzeného. V teórii sú tieto pravdy zrejmé, v praxi sa často na ne zabúda. Hlásanie a šírenie pravdy, že milosť nemrzačí prirodzenosť, ale ju najideálnejšie zošľachťuje a najmä praktické realizovanie tejto pravdy na samom sebe: pomocou nadprirodzeného života utvoriť zo seba typ ideálneho človeka, je v dnešných časoch najlepšou obranou kresťanstva.

Že niekedy sa dosiahne miesto tohto ideálu pravý opak, je nerealizovanie v duchovnom živote zákona úplnosti. V živom organizme sa naraz všetko vyvíja. Už v samom jadre stromu sú v zárodku obsiahnuté korene, kmeň, ratolesti, listy. I to najmenšie dieťa už v materinskom lone má všetky časti ľudského tela počnúc od srdca až po najposlednejšiu žilku. Oneskorenie vzrastu len v jednom úde, znamenalo by zmrzačenie celého tela. Ľudská prirodze-

nosť, premiestnená do sveta nadprirodzeného, nestráca svoj život. I vtedy je živé ústrojenstvo. Preto i normálny vzrast nadprirodzeného života sa musí riadiť zákonom totality. Musia v ňom súčasne, úmerne rásť všetky schopnosti, čnosti prirodzené i nadprirodzené, i keď nie s rovnakou silou. Úmerne, súčasne, ale nie rovnako. Už na začiatku duchovného života musí byť každý jadrom, v ktorom je obsiahnutý ideál kresťanského človeka. Celá prirodzenosť sa teda musí dať za základ celej nadprirodzenosti. Celý človek so všetkými svojimi schopnosťami celému trojjedinému Bohu.

Dalej Boh je taký veľký, že každému človeku určil iný a iný ideál, ktorý má dosiahnuť. *Nedal jednu kópiu dokonalosti s povinnosťou, aby ju všetci ľudia vo svojom živote odkopirovali. Každý človek je niečo jedinečného, čo sa na zemi i v dejinách len raz vyskytne. Boh môže to, čo nedokáže ani jeden umelec. Má toľko vzoriek, že vie dať každému človeku inú. Boh sa neopakuje vo svojom diele. Niet dvoch ľudí na zemi, ktorí by mali úplne rovnakú tvár, postavu. A tým skôr niet dvoch ľudí, ktorí by mali ducha s tými istými vlastnosťami. Preto Boh ani nemôže žiadať od všetkých ľudí rovnakú dokonalosť. Nechce, aby všetky rastliny mali napr. formu jednej, určitej jablone, nechce, aby každá zver mala podobu určitého jedinca. Tak iste nechce mať ani každého človeka rovnako dokonalého. Tu platí zákon individuality. A na ten sa tiež nesmie zabúdať pri pojme kresťanskej dokonalosti.*

Konečne v živom ústrojenstve platí zákon prostredného spojenia, zákon komunikácie. Nie každá časť stromu je bezprostredne spojená s korunou, nie každý úd človeka s hlavou, so srdcom. Tento zákon sa musí tiež uplatniť v živom ústrojenstve omilosteného človeka.

(Pokračovanie.)

O transformizme ústrojencov.

Univ. prof. Dr. J. F. Babor.

5.

Malé dávky ultrafialových alebo Roentgenových lúčov, ale aj rádium, majú podnetný účinok na živých ústrojencov; v zoológickom ústave Nemeckej univerzity v Prahe ožarovali kedysi slabými dávkami najobyčajnejšie stredo-europské vošky (aphidae), a výsledok toho bol, že (samičky) potom kládly viac vajíčok alebo väčšie vajíčka, s ktorých sa potom liahly tiež väčšie (ako obyčajne) vošky. Stredné dávky takýchto lúčov podporujú životnosť normálnej tkane; ale poškodzujú, až usmrcujú patologickú tkan. Ak pôsobíme takto na zhubné nádory (maligné neoplazmy), rozmnožia sa v nich normálne bunky, ale zahubia patologické, ony špecifické, ktoré skladajú ten (zhubný) nádor; je to teda výborný prostriedok na odstránenie tohto veľmi škodlivého útvaru, a to veľmi pohodlnou, bezbolestnou a nekrvavou cestou. Veľké dávky zmienených žiarení každú živú tkan usmrcujú. — V zoológickom ústave milánskej univerzity robila pred rokmi *Livia Pirochiová* tiež pokusy s ožarovaním obyčajnej vošky, ktorá žije ako obťažný príživník na ružiach, roentgenom, a tu sa (mimo iných) zjavil tiež tento nečakaný a veľmi prekvapujúci výsledok: samičky kládly iné (ako obvykle) vajíčka, a z tých sa vyľahly vošky, ktoré videly sa celkom iné ako vošky z ruží; boly oveľa menšie a maly celkom iný tvar, celkom iné chĺpky a celkom inak po tele rozsiate, takže pripomínaly veľmi živo celkom iný rod z čelade vošiek, a to taký, ktorý dokonca ani v Lombardsku nežije. Nové vošky neboly s týmto rodom vo všetkých podrobnostiach celkom totožné, ale veľmi sa mu blížily, a od svojej materskej generácie (celkom typickej a celkom normálnej) vošky ružovej sa

veľmi rázne líšily. Boly, pravda, tiež celkom normálne a zdravé.¹ Tu máme teda pred sebou prípad náhlej a ráznej transmutácie v generáciách bezprostredne za sebou nasledujúcich; vznik tejto novej generácie bol spôsobený vonkajším vplyvom (roentgenovými lúčmi), ale zo sústavnej konštitúcie druhu: voška ružová. Môže byť názornejší doklad o transmutabilite sústavných skupín? Môže, a to sa nám aj podarilo. Po istých vzácnych a zvláštnych skúsenostiach z prírody sme kedysi previedli nasledujúci pokus. Ožarovali sme ultrafialovými lúčmi (Hanavskou kremennou lampou) malé tunajšie najhojnejšie slimáčky bez domčeka (na poliach, lúkach a podobných kultúrnych pôdach skoro všade v strednej Európe bežný *Agriolimax agrestis*); a tu sa v niekoľkých prípadoch s dospelými už jedincami stala táto zvláštna zmena: V pomerne veľmi krátkom čase (napr. asi 24 hodín) tento slimák sa prestaval na iný druh (vo voľnej prírode na veľmi vlhkých miestach zhusta, ale skryte žijúci *Agriolimax laevis*); ani tu nebola totožnosť tohto nového typu s druhom tu na druhom mieste uvedeným celkom úplná. „Normálny“, v prírode žijúci (*laevis*) ostal priam taký veľký, ako bol pred ožarením (*agrestis*); ale všetky ostatné vlastnosti (vyfarbenie povrchu, anatomická a histologická stavba vnútorných ústrojov) bola bez výhrady totožná (u nášho „umelého“ *laevis* s prirodzeným *laevis*). Rozdiely oboch druhov (*agrestis* a *laevis*) sú také veľké, že obidva tieto tvary sa od dávna triedia nielen ako dva samostatné „dobré“ linnéovské druhy, ale kladú sa dokonca do dvoch rozličných odrodov (subgenera). My, pravda, z tejto skúsenosti usudzujeme, že tu nejde o dva už od seba celkom rozrôznené druhy, ale že tu ide iba o istý novo sa tvoriaci druh (stredoeurópsky *agrestis*) od druhu (*lae-*

¹ Až po publikáciu tento nový typ udržal sa v 12. generáciách bez zmeny.

vis), ktorý je rozšírený po celom povrchu zemskom. Ale aj to je prípad veľmi dôležitý a významný, lebo rozdiely ústrojnosti oboch tvarov sú veľmi veľké. Vieme síce, že druh (species) je podmienený nie veľkými, ale trvalými rozdielmi znakov (vlastností), ale predsa je tento výsledok nadmieru dôležitý. Zvlášť hlboký význam tejto transmutácie tkvie v tom, že táto premena stala sa na jednom jedinom a to *dospelom* jedincovi, teda zvlášť význačná transmutácia.

Premena (metamorfóza) hmyzu, najmä dokonalá, nám predvádza pred očami úžasné možnosti pretvorovania na tom istom jedincovi. Aký rozdiel je medzi húsenicou a motýľom, a predsa je to jedno a to isté individuum! Podobne premena obojživelníkov. Žubrienka drápkatej žaby africkej (*Xenopus*) je tak podobná rybe, že bola pôvodne popísaná ako nový druh sumca! *Svätý Tomáš Akvinský* nadobudol od súvekých prírodospytcov predstavy o druhu (species) ako prírodnom celku, riadne so všetkých strán ohraničenom, a v istom časovom aj miestnom rozsahu to tak je; ináč by sa nedalo ani o druhoch vedecky hovoriť. Naproti tomu zase videl u jedincov priamu súvislosť „rodičovskej“ a „synovskej“ generácie; a tak nie celkom bez všetkých dôvodov snížil akosi individuum na dačo (proti druhu) druhotného. Oživená hmota neprichádza v prírode nikdy v podobe ohromných nerozrôznených más, ako napríklad: voda v mori, vzduch v atmosfére, nerasty a horniny (napr. vápenec, kremenec, žula a m. i.) v celých pohoriach, ale výlučne len v podobe organizovaných jedincov, ktorí zasa spolu tvoria veľmi složitú sústavu (stavovce, mäkkýše, členovce a i.). A tu stojíme teda (v úlohe nám danej) pred veľmi vážnou otázkou, či sú tiež medzi týmito veľkými skupinami (kmeň = typus = fylum ap.) prechodné tvary a v akom slova smysle. V teplých pásmach ce-

lého povrchu zemského žije v niekoľkých druhoch pamätihodný živočích *Peripatus*, zachovaný v Severnej Amerike tiež skamenelý v prastarom prvohornom útvare geologickom; žije na spôsob našich sviniek a podobá sa približne akejsi kratšej tlstejšej stonožke. Jeho ústrojnosť stojí ideálne uprostred medzi krúžkatými² červami (anulata) a členovcami (arthropoda), a to v každom ohľade, takže keby sme chceli konštruovať nejakú takú predpokladanú bytosť, museli by sme sestrojiť *Peripata*. To je isté; ale či to znamená aj prechodný tvar tiež v smysle transformačnej descendencie, je iná otázka; je to, pravda, tiež celkom dobre možné. Empirickej kontrole to nie je prístupné. Prekážkou tu nie je nadmieru pozoruhodná okolnosť, že *Peripatus* udržal sa temer na tom istom stupni ústrojnosti takmer po celú dobu, čo žijú na zemežuli živočích, avšak iné skupiny utvorily ohromnú sústavu a dosiahly v jeho vyšších polohách neskonale složitejšiu ústrojnosť, nie je principiálne na prekážku transformačným názorom. Niektoré typy živočíchov sú — nevieme prečo — úžasne konzervatívne, iné — zas nevieme prečo — pokrokové a zdokonaľujú svoju ústrojnosť opretekou. Iný taký nesmierne konzervatívny živočích je *Amphioxus*; podobá sa primitívnej rybičke, geologicky rovnako starý ako *Peripatus*, a predstavuje ideálne dokonalú schému prvopočiatocnej formy, z ktorej je mož-

² *Hieronymus de Montefortino* roku 1737/8 v Ríme v päťdielnom grand fóliovom diele in quarto o porovnaní náuky Jána Duns Scota so svätým Tomášom Akvinským (hier. de Montif.: „Johannis Duns Scoti... Summa theologica... iuxta ordinem s. Thomae Aquinatis, tom. II, part. I, quaest. LXXVI, art. VIII, p. 308) označuje naše anuláty a členovce spolu názvom „animalia anulosa“. Cuvier († 1832) spojil tiež anuláta a arthropoda v jedno hyperfylum „articulata“.

né (ideálne aj konkrétne tvarove) odvodiť všetky stavovce. To sú dva príklady úžasne priaznivé evolučným teóriám. Severoamerický vymretý rod *Lysorophus* z mladších prvohôr javí sa ako zrejmy prechod medzi starými („stegecefalnými“) mlokmi a nejakým primitívnym plazom, takže práve na ňom sa mohol uskutočniť priamy prechod medzi obojživelníkmi (amhibia) a plazmi (reptilia), čomu vyhovuje tiež výborne aj svojou geologickou starobou; nepoznáme azda nijakého zástupcu živočíšstva podobnej povahy u stavovcov, ale aj to je výrečné. Je to *jediný* prípad svojho druhu (podobný Peripatu medzi bezstavovcovými). Sú však ešte iné „prechodné“ zoologické prípady; jurský skamenelý a dávno vymretý vták *Archaeopteryx* javí podivnú smes plazích a vtáčích znakov: lebku má vtáčiu, ale v čeľustiach (zobáku) zuby, krídla má vtáčia, ale dosiaľ so zreteľnými prstami (a drápkami), a má dlhý chvost, celkom ako jašterica, ale po stranách lemovaný dlhými perami! Podľa nášho úsudku to neznamenaá plazu, ktorý by sa nachádzal práve v premene na vtáka, ale smes vtáčích a plazích znakov, na spôsob mendelskej kombinácie (ako je napr. ružový kvet rastliny, vypestovanej umele z jednej rastliny s červenými a inej s bielymi kvetmi), čo nie je prechod v smysle „transmutačnej ilúzie“. Podobne zaujíma *Pithecanthropus* po telesnej stránke podobný stred² medzi antropoidnou opicou a ľudským telom; ale s ohľadom na ľudskú dušu nie je mysliteľný ani len telesný pôvod ľudského

² P. K. Frank, SJ, vo svojich inak dobrých výkladoch zo všeobecnej antropológie snižuje celkom neprávom *Pithecanthropus* na neexistujúci predmet; tým sa naše katolícke, apologetické stanovisko robí len obťažným, a to celkom zbytočne (1934 v Pullachu pri Mníchove: „Entwickelungslehre und ihre Anwendung auf den Menschen“ v kolégiu svätého Jána Berchmannsa).

tela zo zvieracieho (hoc aj najvyššieho). To je rozumová zrejmosť.⁴

Fylogenetickú skúsenosť mutačnú máme už predsa tiež! Lastovičník (Schlölkraut, *Chelidonium maius*) vytvoril celkom náhle r. 1590 v Nemecku na určitom mieste mutáciu s listmi na istých miestach omnoho viac rozoklanými ako má typ (*Chelidonium maius laciniatum*), a táto mutácia sa (vedľa typu) udržala dodnes. Roku 1943 z nej naraz vznikla v Nemecku druhá mutácia, nová, ešte omnoho rozoklanejšia (*Chelidonium maius laciniatum lohrianum*), ktorá sa dosiaľ tiež udržuje. V Holandsku objavil nedávno istý jezuita „rasu“ Inice (*Linaria*), ktorá nemá na spodku kvetu známu dlhú ostruhu, a veľmi sa tým priblížila rodu *Antirrhinum*, ktorý je, ako vieme, klasickým predmetom mendelských pokusov.⁵ Už *Linné* na základe pelorického kvetu *Linarie* vyslovil hypotézu, že pôvodne každý rod (genus) predstavoval jedinú speciu, ktorá sa časom rozrôznila na viac druhov. Botanici teraz dokázali, že sústava rastlín

⁴ Porov. *F. Kordač*: „Život z neživota, rozum z nerozumu *nemôže* vzniknúť!“ — Ľudská duša nemohla nikdy vstúpiť do tela nijakou entelechiou neinformovaného ani splynúť s prítomnou už formou zvieracej povahy! To je isté.

⁵ Existuje zvláštne plemeno kury domácej, vyznačené tým, že kohút má vo chvoste veľmi dlhé perá, až temer 5 m; zdržuje sa rád na konároch vysokých stromov. Podľa všetkého ide tu len o tento jedine ojedinelý znak, a potom ide len o prípad „anatomickej variety“. Naproti tomu sú rozličné stupne rozoklanosti listov u *Chelidonia* spojené súvzťažne s celou organizáciou, takže ide asi najskôr len o pravé *de Vriesovské* mutácie v najvlastnejšom slova smysle. Súčet všetkých mutačných periód istého druhu označil kedysi *de Vries* (dosť nevhodne a zbytočne) menom „biochronické rovnice“; dokazuje to však, že má názory podobné asi, ako sme tu uviedli o *Linnéovi* a *stredovekej scholastike*! Stredovek nie je tuná v kultúre ľudstva; naopak, skôr je to 16. storočie po Kristu.

skladá sa z niekoľkých málo veľkých základných skupín, vnútri ktorých sa uskutočnily rozmanité užšie skupiny, aj premenlivé; ale tie veľké skupiny navzájom nie je možné uviesť v nijaké prevody, a to ani nie v geologickej minulosti. Klasická scholastika stanovila pod menom „prirodzeného druhu“ akési väčšie skupiny (omnoho širšie ako je linnéovský druh), medzi ktorými niet prechodov, ale vnútri ktorých dialy sa a dejú prípadne aj ďalekosiahle premeny. Zdá sa, transmutabilita organizmov zastavuje sa pri hraniciach týchto veľkých prirodzených skupín sústavy. Musíme však skúmať ďalej. (Pokračovanie.)

DO VÝŠAV.

Svätá Mária, Pani a Kráľovná sveta.

Svätý Bonaventúra.

Treba uvážiť, že Máriu nazývame Paňou. Toto sa najlepšie hodí pre takú Vládkyňu, čo je naozaj Paňou neba, zeme i pekla, Paňou anjelov, ľudí, diablov atď.

Ponajprv si uváž, môj drahý, že Mária je Pani anjelov, ona je totiž predznačená v osobe kráľovnej Estere, pretože táto sa opierala lahodne o jednu zo svojich služobníc, druhá služobnica však išla za ňou a pridržala šat, spadajúci na zem. V panej a kráľovnej Estere vid' Kráľovnú Máriu: dve slúžky, ktorých Paňou je Kráľovná Mária, sú anjelské a ľudské stvorenie. Ó ako máme plesať, že anjeli majú Pána a Paniu z ľudí! Lebo naozaj Mária je Pani anjelov. Preto hovorí Augustín, keď s k nej prihovára: „I keď Ťa nazvem nebom, si vznešenejšia, ak Ťa pomenujem Matkou národov, viac si. Ak poviem, že si Pani anjelov, dokážeš, že si nad všetkým. Ak by som Ťa nazval formou Boha, ukážeš sa hodnou toho, lebo ľudská duša je slúžkou, ktorá vo svede nasleduje svoju Paniu.“ Nasleduje ju shrňujúc šaty Panej, totiž shromažďujúc Máriine ctnosti a príklady. Anjelský rozum je slúžkou, na ktorú sa Mária, jej Pani, v nebi, opiera. O anjelov sa opiera ako priateľka, milo sa s nimi teší a rozkazuje im ako najmocnejšia.

Svätý Bernard: Zdvihnime teda, bratia, s rukami i svoje srdcia k nej a priblížme sa k nej krokmi lásky, prinášajme jej obeť chvály, pripínajúc k nej so dňa na deň, s hodiny na hodinu svoje sľuby a hovorme ne-

ustále: „Zdravas, Kráľovná milosrdenstva...“ Spravidlivo sa volá Kráľovnou sveta aj neba tá, čo zrodila Stvoriteľa a Riaditeľa oboch. Kráľovná slávy je meno dôstojnosti, vznešenosti i ozdoby, sladkosti, lásky a úctivosti, duchovnosti a moci, spravovania a spravodlivosti, obrany a milosti, — tým všetkým je nám a pre všetkých nás Svätá svätých, tá, ktorej bez prestania spievame: „Zdravas, Kráľovná milosrdenstva.“

Svätý Bernardín Sienský: Uč sa od anjela pozdravovať Máriu a uváž si podivný úžitok, lebo ak človek oddane pozdravuje Pannu, ona mu odpovie na pozdrav. Lebo slávna Panna je veľmi jemná Kráľovná a nemôžeme ju pozdraviť, aby nám podivne zodpovedala na pozdrav. Ak cez deň povieš vrúčne tisíc „Zdravas, Mária“, Panna ti tisíc ráz cez deň odpovie na pozdrav.

Svätý Bonaventúra: Ó Mária, si hodná, aby sme ťa s tvojou milosťou pozdravovali. A istotne ona nás rada pozdravuje dobrodením a útechou, ak my ju často zdravíme službou a modlitbou. Rada nás zdraví milosťou, ak ju radi pozdravujeme so „Zdravas, Mária“!

Čokoľvek čestného bolo vynaložené pre Rodičku, prináleží k sláve a chvále Spasiteľovej.

Svätý Bernard: Niet pochybnosti, že Synovi prislúcha, čo prinášame na chválu Matky, a zas ak uctieваме Syna, neodstupujeme od oslavovania Matky.

Svätý Bernard: „A bol im poddaný.“

Kto komu? Boh ľuďom. Boh, hovorím, ktorému anjeli poddanými, ktorého vládu a moc vyznávajú, b poddaný Márii. A nielen Márii, i Jozefovi pre Máriu. Obdivuj obidvoje a vyber si, čo viac obdivuješ, či S novo ochotné podceňovanie, alebo Matkinu vynikajúcu cenu. Oboje je úžasné, obidvoje zázračné. A poníženosťou bez páru je, že Boh poslúcha ženu, a vznešenosťou bez príkladu, že Bohu rozkazuje žena. V chválach na panny sa osobitne spieva, že „nasledujú Baránka, kde len ide“ (Apok 14, 4). Akými chválami teda treba zahrnúť tú, čo kráča popredu? Uč sa, človeče. poslúchať; uč sa, zem, poddať sa; uč sa, prach, pokornosti. O tvojom pôvodcovi hovorí evanjelista: „A bol im poddaný“ — im: Márii a Jozefovi. Pyšný popol, zapýr sa: Boh sa ponizuje. A ty sa vyvyšuješ? Boh sa podrobuje ľuďom, a ty sa skutkami panovačnosti a vypinania sa nad ľuďmi staviaš nad svojho Tvorcu? Kiežby mi niekedy, keď na niečo také myslím, povedal to, čo svojmu nespokojnému apoštolovi: „Id' mi s očú, satan, nemáš smyslu pre to, čo je božie!“ Koľko ráz totiž túžim byť uprednostnený, toľko ráz súhlasím s tým, aby som bol nad svojho Boha, a vtedy naozaj nechápem to, čo je božie.

Chválospev na Evanjeliá.

Svätý Cyprián.

Bratia najmilší, evanjeliové prikázania sú spasiteľné naučenia, sú základy, ktoré dávajú vzrast nádeji, sú opory, ktoré posilňujú vieru, sú pokrmy, ktoré nasycujú srdce, sú prostriedky, ktoré pomáhajú dôjsť spásy. Ony sú to, ktoré poučujú chápace mysle veriacich a poučujúc ich vedú ich do kráľovstva nebeského. Boh chcel, aby čiastku veľkého tajomstva zvestovali proroci — jeho služobníci, aby aj ich hlas počúvali. Ale o čo vznešenejšie je to, čo je reč božia, čo hovorí Syn Boží, ktorý bol v prorokoch, ktorý sám vydáva svedectvá. Aké vznešené je to, keď už nekáže, aby pripravovali cestu prichádzajúcemu, ale sám prichádza, aby nám otvoril a ukázal cestu, keď prichádza, aby nám ukázal, ako máme — osvietení svetlom milosti, my, ktorí sme prv blúdili v temnostiach smrti a boli neopatrní a slepí — ako máme kráčať cestou života, na ktorej on sám je nám vodca a sprievodca. *Prel. Fr. Prívar.*

Viera.

M. Meschler, S.J.

Viera je koreň ospravedlnenia, prvá požiadavka božia na ľudí a prvý krok človeka k Bohu. Ona je a ostáva nositeľka, vodkyňa a podnecovateľka celého duševného života. Ba aj najvyššie a najušľachtilejšie ctnosti, nádej a láska, predpokladajú vieru. Z tohto nebeského koreňa pučí všetko duchovné rastenie.

Prel. Fr. Prívar.

Na čo je potrebná vieru?

Svätý Fulgentius.

Bez viery nie je možné páčiť sa Bohu. Viera totiž je základ všetkého dobra, začiatok ľudskej spásy. Kto nemá viery, nemôže patriť do počtu synov božích, pretože bez nej ani v tomto živote nedosiahne milosť ospravedlnenia, ani v budúcom nezíska si život večný. Ak niekto tu na zemi nebude chodiť vo viere, nedôjde k blaženosti. Bez viery každá práca človeka je márna.

Prel. Fr. Prívar.

Nebojme sa smrti tela, ale duše!

Svätý Augustín.

Každý, kto hreší, zomiera. Ale každý človek sa bojí smrti tela, málokto však smrti duše. O smrť tela, ktorá bezpochyby niekedy príde, starajú sa, aby neprišla. Človek, ktorý zomrie, usiluje sa, aby nezomrel, neusiľuje sa však, aby nehrešil.

Prel. Fr. Prívar.

Najkrajšia ctnosť.

Dominik Pecka.

Čistota je najkrajšia ctnosť, lebo v nej najviac vyniká sila vôle a vznešenosť odriekania. V mravnom živote len to môžeme menovať veľkým a krásnym, čo stálo námahu a obeť. To, čo je nám hračkou, nevzbudzuje nás k údivu. Svätý Hieronym vo svojom liste k Eustochii sa odvažuje povedať, že zachovanie čistoty je istý druh mučeníctva. Svätý Bernard hovorí, že v čistote človeka je viacej statočnosti.

Čo je čistota? Je odhodlanie zrieknuť sa nedovolených telesných rozkoší. Čistota vychádza z mysle. Telo je jej nástroj. Čistota je svätosť duše aj tela. Krásne hovorí svätý Augustín, že panictvo je stála myšlienka neporušenosti v tele porušiteľnom. Dvojaká je čistota: dokonalá alebo úplná; tú má zachovať každá osoba, ktorá nevstúpila do manželstva, a nedokonalá alebo neúplná, ktorú majú zachovávať manželia.

Poslov. *Fr. Privara.*

Ludia si musia pomáhať!

F. R. Lamennais.

Muž cestoval horou. Ako tak kráčal, prišiel na miesto, kde cesta bola celkom zatarasená obrovskou skalou, ktorá sa bola zrútila a okrem cesty nebolo iných priechodov cez horu ani vpravo ani vľavo.

Keď muž videl, že pre skalú nebude môcť pokračovať vo svojej ceste, pokúsil sa ňou pohnúť, aby si urobil nejaký priechod. Namáhal sa veľmi, ale všetky jeho úsilia boli márne. Keď videl že je bezmocný, úplne zarmútený si sadol a povedal: „Čo len bude so mnou, ak noc príde a tu, v tejto samote nájde ma bez potravy, prístrešia a ochrany?“

Kým takto rozmýšľal, nečakane prišiel iný cestovateľ, ktorý sa pokúšal urobiť to isté, čo prvý; ale keď zbadal, že je prislabý pohnúť skalou, mlčky si sadol a sklonil hlavu. Po tomto prišli sem viacerí iní cestovatelia, ale nikto nemohol ňou pohnúť. Obava každého sa zväčšovala.

Konečne, jeden z nich povedal: „Bratia moji, pomodlíme sa k svojmu Otcovi, ktorý je na nebesách, možno, že sa zmiluje nad nami v tejto najväčšej nudzi!“ Návrh prijali a všetci skrúsené sa modlili k Otcovi, ktorý je na nebesiach. Len čo sa pomodlili, ten, čo bol povedal: „Modlíme sa“, poznamenal ešte: „Bratia, kto vie, či všetci spoločne neurobíme to, čo každý z nás nemohol urobiť sám?“

Vstali a všetci spoločne tlačili skalú, ktorá hneď povolila, a oni spokojne pokračovali vo svojej ceste.

Cestovateľ, to je človek; cesta, to je život; skala, to sú trápenia, s ktorými sa na svojej ceste stretáva na každom kroku.

Nikto sám by nevedel uniesť túto skalú; ale Boh rozdelil jej ťarchu tak, aby nikdy neznemožnila cestu tým, ktorí spoločne cestujú. Prel. Fr. Privara.

ŽIVOT.

Cirkev a sociálna spravodlivosť.

Cirkev, všeobecná spoločnosť veriacich každého jazyka a národa, má svoje vlastné sociálne učenie. Toto učenie od prvých storočí moderného veku veľmi dôkladne vypracovala, prehĺbila a moderný sociálny vývoj s každej stránky preštudovala a osvietila. Cena a dôstojnosť ľudskej prírody, vykúpenej a pozdvihnutej krvou Kristovou a milosťou božou — ktorá ju určuje pre nebo — do nadprirodzeného poriadku, stojí vždy pred očami Cirkvi a katolíkov, ktorí sú vždy spojencami a šíriteľmi toho, čo sa s prírodou shoduje. Preto vždy pokladali za neprirodzené, aby jedna čiastka ľudu — nazývaná tvrdým menom „proletariát“, pripomínajúcim starodávne triedenie ľudu v Ríme — mala stále a ako by dedične ostával v životnom nedostatku. Katolíci si vždy môžu privlastňovať česť, že bojovali v prvých radoch, kedykoľvek išlo o zmiernenie alebo zlepšenie životných podmienok, týchto najbiednejších z ľudu pomocou zákonov. No Cirkev, priateľka a strážkyňa každého rodinného blaha, i keď chváli a prijíma opatrenia, prinášajúce pomoc a úľavu, smeruje ďalej. Usiluje, aby bol utvorený taký hospodársky poriadok, ktorý už svojím složením vytvoril by pre robotnícku triedu isté a pevné sociálne postavenie. Všetko to chce podľa zásad sociálnej spravodlivosti, vyjadrených a vyložených naším predchodcom: „Načím teda, aby každý dostal tú čiastku hmotných majetkov, ktorá mu prislúcha. Treba tiež uskutočniť, aby rozdelenie stvorených vecí navrátilo sa a prispôbilo sa k formám obecného dobra a sociálnej spravodlivosti. Veď každý statočný človek dnes vie, k akému veľkému rozladeniu priviedla ohromná nerovnováha medzi niekoľkými boháčmi a nespočetnou chudobou.“ Pápeži a vynikajúci katolícki učenci a sociálni pracovníci veľmi často a jasne, s nie menšou presvedčivosťou, ako zrelosťou rozhladu a úsudku naznačili cestu sociálnej nápravy.

No najdôležitejšie je, aby veriaci pri svojej rozsiahlej činnosti neváhali odhodlane a odvážne uskutočniť zásady sociálneho učenia Cirkvi a aby vedeli ich brániť a šíriť, aby sa nemohlo povedať, že katolíci majú silné

sociálne náhľady, ale slabú sociálnu činnosť. Nech nijaký veriaci nemá príčiny ani príležitosti utiekať sa k iným učiteľom pochybnej viery a falošnej vedy a hľadať inde to, čo Cirkev poskytuje v hojnosti: pole, námet, poriadok a príklad sociálnej činnosti a kresťanskej lásky na záchranu ľudského pokolenia z hlbokej biedy a na jeho obnovenie v duchu a sile Ježiša Krista. *Pius XII.*

Nepokradneš.

Časy sociálnych otrasov a hospodárskych porúch, ako sú dnešné, dvojnásobne vyžadujú presné zachovávanie siedmeho a piateho prikázania božieho, keďže sa obidve tieto prikázania vzťahujú na majetok a život bližného. Ináč by bolo príliš veľké nebezpečenstvo, že lojálnosť a vernosť v konaní a vo vzájomných ľudských stykoch boli by natoľko ohrozené, že by sa stal skoro nemožným a neznesiteľným občiansky život. Keď príval vody hrozí prevaliť hrádzu, načim ju nie oslabovať, ale zosilniť.

Na druhom mieste zasa v nesmiernej biede, v núdzi o ubytovanie a výživu, do ktorej terajšia krutá vojna hodila milióny ľudí, nie je div, že nečestnosť v obchode ako aj smelé a zlomyseľné vykorisťovanie prítomných ťažkostí, najmä prehnánym predražovaním a nedovoleným hromadením vecí, potrebných na živobytie, stávajú sa oveľa ľahšími ako v časoch pokojných. Sú pohoršením a urážkou pre ľud a súčasne do neba volajúcou nespravodlivosťou. Každý vidí a chápe, ako veľmi je potrebné predísť takýmto pokusom a bedliť nad sebou samým nielen svedomitým zachovávaním statočnosti vo vzťahoch, naznačených slovami: moje — tvoje, ale aj s nenarušeným živým citom a veľkodušnosťou pre všetko, k čomu účinne pobáda kresťanská láska a čo žiada sociálna spravodlivosť.

Či azda od skutkov milosrdenstva: lačných kŕmiť, smädných napájať, nahých odievať, počestných do hospody prijímať, navštevovať chorých a väzňov — ah ako všetky tieto bolesti a utrpenia doliehajú zblízka k našim ušiam! — nezávisí podľa slávnostného uistenia Kristovho, pri poslednom súde požehnanie alebo prekliatie, radosť alebo utrpenie na celú večnosť (Mat. 25, 34—46)? Áno, konanie alebo nekonanie týchto skutkov milosrdenstva vedie k sláve alebo k večnému zatrateniu. A to isté neváhame tvrdiť aj o vykonaných alebo nevykonaných skutkoch, ktoré vyžaduje sociálna spravodlivosť.

Pius XII.

Čo ľudia potrebujú?

Rodí sa nový svet. Váľajú sa mravné aj hmotné hodnoty a očakáva sa, že na tomto rumovisku vyrastie

krajší život. Hej, očakáva sa lepší život. No pôvodca života je Pán Boh; preto krajší a lepší život bez Boha je nemysliteľný. Preto v dnešných ťažkých časoch našou svätou povinnosťou je rozdávať boží život, obohačovať svet dielkami božími. Každý z nás nech bude matkou, ktorá nosí v sebe Ježiša a ktorá chce ho dať svetu. Krista Ježiša potrebujú dnes tí, čo smädia po pravde, kráse a spravodlivosti. Podajme materinskú ruku tým, čo blúdia, a vari nevedia, že blúdia preto, lebo sa odklonili od Krista a od jeho učenia. Nemocných na túto chorobu je veľa! U jedných je to choroba v pokročilom stave, u iných zasa zjavujú sa len nebezpečné príznaky. S materinskou láskou prikloňme sa k ranám, ktoré pôsobia bolesť a vynucujú slzy. Lež buďme materinsky opatrní, priblížme sa k tým ranám odhodlane, ale jemne, nie hrubo, aby pacienti vycítili, že im prinášame naozaj zdravie a život, že ideme k nim s láskou. To je naše poslanie v katolíckej akcii. Ľudstvo stratilo boží život, zabudlo na Boha, preto blúdi, preto krváča, preto hynie. Ľudia potrebujú Boha. Müller.

Katolíckym ženám.

Muž v dnešných časoch strašne zápasí. Vidí nespravodlivosť v sociálnom poriadku, vidí, ako rastie nadvláda hmoty, zápasí o denný chlieb a díva sa na pôžitkárstvo tých, pre ktorých bohom je brucho. A v mnohých prípadoch žena je jediná bytosť, ktorá muža zachráni a ukáže mu cieľ, pre ktorý je hodno žiť aj zápasíť. Hej, dnešné časy mnohých mužov, ako sa vraví, znerozvňujú, a tu by mala vykonať svoje ženské poslanie katolícka žena. V katolíckej Cirkvi žena vždy kráčala v stopách Máriiných! Vždy bola ženou, ktorá dvíhala, lebo mala krídla dvíhajúcej Márie pri jasličkách aj pod krížom. Mariánska žena vie trpieť, vie predvídavo a múdro rozkazovať, preto môže byť silnou oporou v krutých zápasoch muža. Katolícka žena musí hľadiť na Máriu, musí si osvojiť všetky jej ctnosti, aby bola súca splniť poslanie, ktoré má splniť ako katolícka žena. Müller.

Denné myšlienky.

Žijeme so dňa na deň. Lež nie všetci rovnako. Poniectori začínajú deň touto myšlienkou: Koľko darov, milostí a bolestí mi prinesie, aby som ich vedel využiť pre posledný cieľ. Tí ľudia sa netrasú, čo im prinesie zajtrajšok, lebo vedia, že každá minútka je iba malým ohnivkom na refazi božej vôle, ktorú načim stále plniť. Každá minútka je boží dar, dar nesmierneho božieho milosrdenstva, aby sme sa klaňali Vladárovi času a vekov.

Ini sa zasa otravujú starosťami: Čo bude na obed, čo bude na večeru, aké šaty si oblečiem, na ktoré divadlo alebo kino pôjdem atď. Aj to sú starosti, ale tie nesmú človeka pritlačiť k zemi. Človek nesmie stvárňovať svoju dušu len vonkajšími vplyvmi, ktoré vo väčšine prípadov majú len oportunistické zamierenie. My si musíme uvedomiť toto: Človek v jadre musí byť boží, nesmie podliehať premenlivosti, dni a roky musia byť pre neho príležitosťou zabezpečovania šťastlivej večnosti s Bohom. Čo nám denne Pán Boh dáva, to musíme ukoristiť pre večnosť. Nič nám nesmie uniknúť, všetko musí byť naše, nie my otrokom dačoho. Náš deň bude teda taký, akým si ho spravíme, a prinesie nám to, čo v ňom máme hľadať a nájsť: rad príležitostí podrobovať sa božej vôli. Muž silný upletie z takýchto napohľad jednoduchých minút pestrý veniec božej slávy, kým slabý prepasie aj tie najslávnejšie minútky, lebo nevie o nich. Preto využime deň pre Boha. *Müller.*

LITERATÚRA.

Dr. JOZEF SPIRKO: Cirkevné dejiny, sväzok I., str. 477 a tri mapy; sväzok II., str. 540 a štyri mapy. Vydala Neografia v Turč. Sv. Martine 1943, obidva sväzky viaz. 450 Ks. Keď sa začalo hovoriť o dvojsväzkových dejinách vdp. prof. Dr. J. Špirku, každý z nás vedel, že pre slovenskú verejnosť toto dielo bude prekvapením. Veď napísal ich jeden z našich najlepších znalcov v odbore cirkevných dejín, novomenovaný docent katolíckej teologickej fakulty; preto nikto nepochyboval, že dielo bude reprezentačné. A naozaj je ovocím tichej dlhoročnej práce, nuž kniha po stránke obsahovej aj technickej je na Slovensku novum. No v krátkom čase, sotva dejiny vyšly, počuli sme všelijaké hlasy, ktoré postavily toto dielo do celkom zvláštneho svetla. Myslím, že preto, lebo ide o prácu odborne složitú, o katolícke chápanie a líčenie účinkovania Boha v čase, v ktorom je aj ľudské prifarbenie. V recenznom rámci nie je možné vec shodnotiť objektívne. Čakáme, že sa nájde katolícky odborník, ktorý napíše obsírnú objektívnu kritiku, takú, akú si táto veľká práca zaslúži a akú očakáva katolícka verejnosť. — im.

EUDOVIT MÜLLER, SJ.: Asketika. Preložili: Július Krébes a Eugen Citterberg. Vydal Posol Božského Srdca Ježišovho v Trnave 1944, str. 320, broš. 40 Ks, viaz. 55 Ks. Naozaj s potešením konštatujeme, že v Slovenskom štáte badáme obohacovanie ducha so všetkých strán tak, ako to u nás ešte nikdy nebolo. Preto tým väčšmi sa tešíme tejto Asketike, napísanej v tradičnom duchu jezuitskom, lebo je to dôkladná a

systematická štúdia, ktorá má jasné zamierenie: poučiť o cestách a prostriedkoch na dosiahnutie kresťanskej dokonalosti. Autor shrnuje v knihe náuku svätých Otcov, starších aj najnovších teológov, preto objasňuje pojem asketiky každému jasne. Register poznámok lepšie by poslužil pod čiarou, ako na konci knihy. Čitateľom odporúčam na štúdium. — im.

MILOSLAV RYCHLOVSKÝ: *Ako vychovávať deti.* Poslovenčil Teodor Kunst. Vydalo nakladateľstvo Pavla Gerdelána v Trnave 1944, str. 180, broš. 35 Ks, viaz. 48 Ks. O výchove detí veľa sa už u nás popísalo, no chýbala systematická populárno-vedecká kniha. Rychlovský poučuje rodičov aj vychovávateľov, ako zabobadzať s dieťaťom, aby sme z neho vychovali to, čo z neho chce mať Pán Boh. Svoje teoretické skúsenosti z psychológie dobre vie uplatniť v praxi, preto kniha mnohým posluží a tiež aj obľahčí vychovávateľské starosti. — im.

Dr. CSABA MARGIT: *Čo má vedieť dorastajúce dievča.* Poslovenčila Anna Kurthová. Vyšlo starostlivosťou a nákladom Sväzu sociálnych spolkov v Bratislave, Špitálska 50/II; broš. 35 Ks. To, čo by malo dievča vedieť, nevie preto, lebo nikto jej to nepovie, alebo aj preto, že sa jej to boja alebo nevedia povedať tí, ktorí by jej to mali povedať. Preto kniha je spoľahlivým sprievodcom a radcom dorastajúceho dievčaťa aj vychovávateľov. Odporúčal by som ju najmä vychovávateľkám v ženských kláštoroch a penzionátoch, lebo nevedomosť na týchto miestach je príčinou mnohého zla. — im.

Dr. FRANJO ŠANC, DI: *Poviest filozofie, II. dio.* Filozofia stredného veku. Vyšlo nakladateľstvom knižnice Života, Zagreb 1943, str. 429, broš. 350 Kn, viaz. 450 Kn. V druhom sväzku týchto dejín filozofie rokuje spisovateľ o vývoji filozofického myslenia od prvej polovice ôsmeho storočia až po sklonok stredoveku. Ako sme už zdôraznili pri prvom sväzku, Dr. Šanc je naslovo vzatý odborník, filozof širokého svetového rozhľadu, preto súci na to, aby Chorvátom napísal skutočné dejiny filozofie. Našej inteligencii knihu vrele odporúčam, lebo v slovenskej spisbe niečo podobné nám veru chýba. — im.

STEFAN HOZA: *Tvorcovia hudby.* Vydalo nakladateľstvo Pavla Gerdelána v Trnave 1943, str. 388, broš. 100 Ks, viaz. 125 Ks. Umelecké dielo je zvyčajne plodom životných borieb a zápasov, ktoré doň vlialy umeleckého ducha aj formu. A takto načíim chápať aj svetových hudobných skladateľov. Náš známy spevák a dramaturg Štefan Hoza vedel, čo treba dať slovenskej verejnosti, ak ju chceme hudobne vychovávať. Nestačí cho-

dievať na koncerty alebo akokoľvek počúvať hudbu, treba poznať evolučné pozadie vzniku každého diela. Toto nám dáva autor tejto knihy. — im.

Dr. PETER SCHMITZ, SVD: Otec v rodine. Nákladom misijného domu Matky Božej v Nitre 1943, str. 92, cena neudaná. Malá knižočka, ale nabytá premnohými myšlienkami nad slovom „otec“. Otec, hlava rodiny, vychovávateľ, chlebobarca, vzor, sprostredkovateľ milosti, hľa, niektoré myšlienky, ktoré by mal poznať, prerozjímať každý otec. Dielko všetkým otcom-smeristom odporúčam. — im.

STEFAN KRČMÉRY: Stopäťdesiat rokov slovenskej literatúry. Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1943. Sväzok prvý str. 227, broš. 40 Ks; sväzok druhý str. 246, broš. 45 Ks. Stopäťdesiat rokov slovenskej literatúry je iste len úlomok z našej veľkej a bohatej literárnej tvorby, lež v podaní Dr. Krčméryho je to vnímavý hlboký pohľad do logického duchovného stroja budujúcich súčiniteľov slovenskej kultúry. Autor priamo klasickou rečou zachycuje vypätie slovenských duší v drvení nepriateľov slovenskosti, a na širokom európskom podklade v logickej súvislosti so všetkými domácimi aj zahraničnými činiteľmi kreslí silu ducha a umu tvorcov a budovateľov slovenskej duchovnej klenotnice. Na slovenskú duchovnú kultúru díva sa s hľadiska európskeho a pod týmto zorným uhlom majstrovsky poukazuje na slovenskú svojbytnosť, ktorá sa čestne radí k hodnotám európskym. Kniha každému Slovákovovi dodá odvahu veľkých našich predkov. — im.

MILE BUDAK: Ohnište. Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1944, str. 153, broš. 30 Ks. Je to Budakov štvorsväzkový román Ohnište, ktorý zdramatizoval Vojmil Rabadan na celovečernú drámu. Zachycuje kus originálneho dedinského života bratských Chorvátov. — im.

FRIEDRICH SCHILLER: Nevesta messinská. Vydala Matica slovenská v Turč. Sv. Martine 1944, str. 143, broš. 34 Ks. Je to trýchlohra so sbormi v piatich dejstvách od veľkého nemeckého klasika. Niet pochybnosti o tom, že toto vrcholné dramatické dielo patrí u nás k najväčším prínosom v tomto odbore. — im.

VODCA K HLINKOVEJ MLÁDEŽI. Vydalo hlavné veliteľstvo HM v Bratislave 1943, str. 54, broš. 5 Ks. Sú to príležitostné prejavy vodcu a prezidenta Dr. Jozefa Tisu k jednotlivým skupinám Hlinkovej mládeže. Ducha týchto prejavov môžeme charakterizovať takto: Hlinkova mládež môže byť budúcnosťou národa, ak bude verná Bohu, svätej Cirkvi a národu. Obsah týchto slov mala by mládež v hĺbinách duše prežívať. — im.

Náše knižné novinky. V najbližšom čase vám pošleme v krásnej knižnej technickej úprave encykliku svätého Otca Pia XII. *O mystickom tele Kristovom.* Je to prvý väčší a obsažnejší dokument katolíckej Cirkvi, v ktorom je náukovo vysvetlené, ako máme chápať učenie o mystickom tele Kristovom, a aké má praktické dôsledky táto náuka v náboženskom a sociálnom živote katolíka. Táto encyklika Anjelského pastiera posluží smeristom na denné rozjímanie a zasväti ich do tajov už skoro dvatisícročného zasahovania Cirkvi katolíckej do verejného života národov. — Iste vás prekvapi aj kniha francúzskeho dominikána P. Bernadotta: *Eucharistia a najsvätejšia Trojica.* Kniha je už preložená do všetkých svetových rečí. Je to rozjímaná štúdiá o vzťahu Sviatosti oltárnej k najsvätejšie Trojici. K rozjímaniam sú pripojené úvahy aj modlitby od veľkých svätcov a mystikov. Obidve knihy pošleme vám čo najskôr.

Studentom. Viacerí študenti odídu z ústavu už začiatkom mája. Májové číslo dostanete ešte do školy. Ale ak by ste chceli, napíšte do administrácie, ktorá vám pošle júnové číslo na miesto riadneho pobytu. Upozorňujeme maturantov, aby nám zavčas oznámili, kde im máme poslať septembrové číslo. Tým sa vyhneme mnohým nedorozumeniam a práca administrácie bude zjednodušená.

Odkaz administrácie. Poniektorí smeristi nebudú mať v najbližšom čase stály pobyt. Potom sa stáva, že ich príbuzní vrátia nám Smer s poznámkou, že adresát narukoval alebo odcestoval. Tých prosíme, aby nám napísali, od ktorého čísla nemáme im Smer posielat. Tie čísla schováme a potom vám ich pošleme naraz. Lebo keď sa potom niektoré číslo stratí, mnohí urgujú, aby sme mu ho dodatočne poslali, lebo chcú si dať sviazat celý ročník. V mnohých prípadoch to nejde. Tomu vyhneme, keď si zabezpečíme všetky čísla už teraz.

Svätú omšu za smeristov a ich rodiny odslúži redaktor 9. mája.

S. L. Musíte rozlišovať platné a hodné udeľovanie sviatosti. Zlý kňaz platne vysluhuje sviatosť, ale nehodne.

Dr. K. Ch. Bratislava. Za láskavé upozornenie srdečne ďakujem! Cenu knihy som neurčoval. Vecné opravy by sme previedli len v druhom vydaní; pravda, to je veľmi dlhý otáznik. O knihu práve lekári prejavili najmenší záujem, a nanucovať im to nemá význam. Niet času uvažovať nad takýmito otázkami. Nadhodené témy mohli by sa riešiť na smeristickom vyššom náboženskom kurze, lenže niet nádeje, že by v terajších časoch bolo možné takéto niečo uskutočniť. Vonkajšie vplyvy hatia všetko. Prosme Pána, aby nám udelil časy pokojné.

Dlžoby. Poniektorí nám ešte dlhujú za staršie knihy. Tých prosíme, aby dlžoby zaplatili, aby im administrácia nemusela posilať upomienky.

O. M. Platia moje slová: Venujme sa inteligencii. Tým, pravda, nevravím, že ostatných mali by sme hádam zanechať. Nie. Ale je isté, že dnešnej inteligencii chýba hlboký duchovný náboženský život. Že kto je toho príčinou, to je už iná vec. Tých, čo to zavinili, odporúčame božiemu súdu. Ale budme presvedčení, že keď v ťažkých časoch všetko nás sklame, duchom Kristovým prepracovaná inteligencia ostane na každom mieste verná Bohu aj Cirkvi. Ti ľudia nikdy nestratia nervy a vždy budú vedieť získať bratov pre Krista.

F. T. Či sa usilujete o kresťanskú dokonalosť, poznáte často podľa toho, ako chápete život. Či všetko prijímate tak, ako Pán Boh posielal v dennom živote, alebo či vyberáte v božích navštíveníach. Božia vôľa je cesta vašej svätosti. Všetko ostatné je nielen odklon od skutočnosti, lež aj odklon od božej vôle. Katolicizmus je veľmi konkrétny, ten musí panovať nad celým životom. A úloha nášho života je, uskutočniť božie kráľovstvo na tom úseku, v tej chvíli, kde a kedy to Pán Boh chce. Preto katolík mal by byť najkonkrétnejším, najreálnejším slovekom na svete.

G. M. O duchovných cvičeniach na školách mám svoj názor, v ničom nesúhlasím s vami, ale dnes nedá sa to konkrétne riešiť.

Dary na študentský tlačový fond: MUDr. G. R. Hoffmann, lekár, Snina, 150 Ks. V. Pazderová, Trenčín, 103 Ks. Aug. Zán, kaplán, Veľká Bytča, 55 Ks. Martin Pernecký, farár, Opatovce n/Zit., 55 Ks. Rudolf Hečko, riaditeľ, Dolná Súča, 28 Ks. Rim. kat. farský úrad, Krupina, 25 Ks. Fr. Krkoška, odb. uč., Žilina, 27 Ks. Valéria Spačková, uč., Trenč. Teplice, 20 Ks. Jozef Halmeš, Trenčín, 20 Ks. Štefan Žák, kaplán, Modra, 17 Ks. *Po 15 Ks:* Fr. Bernadič, farár, Sereď; M. Bednarovičová, Bratislava. *Po 5 Ks:* Július Krébes, kaplán, Ban. Bystrica; Imrich Gajdoš, Prievidza; Ján Vojtech, Malé Leváre; Dr. A. Chura, Bratislava; Dr. Pavol Straus, Palúdzka; Jozef Omelka, N. Ves n/V.; Viliam Wilk, Michalovce; J. Havran, kaplán, Piešťany; O. Martinčeková, Sučany; I. Kšiňan, kaplán, Skalité.

Priateľom študentov úprimné Pán Boh zaplat!

S M E R, revue pre duchovný život. Vydávajú trenčianski dominikáni. Zodpovedný redaktor *Dr. I. Müller.* Používanie novinových známkov povolené výmerom Min. dopr. a ver. prác, rezort poštový v Bratislave pod č. 144.487-III/1-1940. Dozorný pošt. úrad Trenčín. Tlač: V. ČELKO, Trenčín.